

Hudobný

20

Život

69

Nemyslím tým štúdie a knihy o hudbe. Ale recenzie, referáty, glosy a najmä kritiky — jednoznačne mám na mysli hudobnú publicistiku.

A nemyslím úvodnú otázku ako hyperbolu rečníckeho prejavu, v ktorom sa neraz nadsadzuje, aby sa umele vyvolala pozornosť. Skutočnosť je totiž taká, že počet hudobných publicistov, zvlášť kritikov, v posledných rokoch klesá — v nepriamej úmernosti k počtu absolventov hudobnej vedy a výchovy, ktorých Filozofická fakulta Univerzity Komenského nikdy nevyprodukovala také množstvo.

Vari postačí spomenúť — na ilustráciu — aspoň niekoľko mien, ktoré dali „vale“ písaniu o hudobných podujatiach: Dr. Jozef Kresánek, Dr. Oto Ferenczy, Dr. Ivan Hrušovský, Dr. Pavol Polák, Dr. Peter Faltin. To samo by nemuselo byť tragédiou — keby boli na ich miesta prišli ďalší, schopní zaplniť medzeru. Ale tá skôr rastie, než by sa zmenšovala. Je to značne paradoxné, zvlášť keď sa tohto roku splnila dlhoročná túžba mať na Slovensku noviny o hudbe — myslím tým na časopis, ktorý držíte v ruke. (Pripomínam v tejto súvislosti, že Hudobný život má všetky predpoklady byť od budúceho roka jediným dvojtýždenníkom v celoštátnom meradle — Hudobní rozhledy sa stávajú mesačníkom).

Pokúsím sa poukázať na niektoré príčiny tohto stavu. Nemyslím si, že to bude výpo-

Kto bude písať o hudbe?

čet vyčerpávajúci (o tom by bolo možné napísať siahodlhú štúdiu, po ktorej by mohla nasledovať dlhotrvajúca diskusia) — a najmä sa nedomnievam, že poviem niečo originálne. Ale sú situácie, kedy treba pripomenúť i veci všeobecne známe.

Na prvom mieste spomínam výučbu na vysokej škole — nie však preto, aby som snád katedru hudobnej vedy a výchovy označoval za hlavného viníka. Nebola by to totiž pravda — už aj preto nie, že väčšina odmlčaných kritikov (spomínaných v tomto úvodníku) sa formovala práve na nej — a ich hlavným pedagógom bol Dr. Jozef Kresánek. Domnievam sa však, že určitá revízia osnov by bola pre rast nádejných adeptov veľmi prospešná.

Omného väčšieho viníka vidím však v záujme, presnejšie — v nezaujme našej tlače (dennej, týždennej, mesačnej) o hudbu. Okrem hudobných časopisov existuje jediný profesionálny redaktor — v Smene. Pravidelne referuje o hudobných podujatiach Večerník. Ostatná tlač len sporadicky — alebo vôbec hudbu ignoruje.

(Aby som bol však spravodlivý a nikomu neukrivil, musím na tomto mieste prezradiť úprimnú snahu redakcie jedného z najpozoruhodnejších časopisov — Matičného čítania, ktorá sa už dávnejšie snažila získať viacero stálych hudobných dopisovateľov; lež až v poslednom čase sa jej to podarilo. O tom sa čoskoro budeme môcť presvedčiť.)

Lenže tento nezaujem časopisov je len odrazom miesta hudby v našom spoločenskom živote. Hudba, ktorá sa na Slovensku emancipovala i tak dosť neskoro, je dnes v tieni mladších umeleckých odvetví — filmu, televízie. Tie si totiž o. i. nevyžadujú toľko predbežnej výchovy. A v škole ju mládež aj tak nedostane v žiaducej miere.

Nemalý podiel na úniku z radov kritikov má aj veľká časová režia, ktorú si toto povolanie vyžaduje. Hudobná kritika je doslova želiarčinou, pretože tí, ktorí sa jej venujú — s dvoma výnimkami — ju robia popri inom zamestnaní (za smiešne malý honorár, ktorý — rozpočítaný na čas, strávený cestou na hudobné podujatie a späť, vlastnú džiku podujatia, napísanie kritiky — vydá číslu niekoľkých korún hodinovej mzdy!); samozrejme, že táto činnosť si vyžaduje i permanentné štúdium a predbežnú prípravu — ak nemá sklznúť do páhej rutiny!!! (Domnievam sa tiež, že hudobný kritik by mal pravidelne chodiť na významné zahraničné podujatia — keď už nie pre nie iné, tak aspoň preto, aby mal možnosť porovnávať. Ale zatiaľ je skutočnosťou, že takto „výlety“ sú dosť zriedkavé a ziaľ, asi aj budú.)

Nebolo by správne zamlčať, že i podráždené reakcie hudobných tvorcov (skladateľov, interpretov) na záporné sudy nedodávajú chuť písať. Ak sa „postihnúť“ niekedy i oprávnené sťažujú na ostrosť formulácií kritikov (hoci platí známa pravda, že je lepšie najzdravujúcejšie odsúdenie než totálne mlčanie), nemali by sa uchýľovať k zákulisným intrigám, ohováraniam, ba i pokusom o znemožnenie kritikovej existencie (hovorím z vlastnej skúsenosti). A vôbec by sa už nemalo stať — lebo aj to sa stáva — aby bol kritik znenávidený preto, že sa pochvalne rozpisal o inom (skladateľovi, interpretovi). Vari úspech jedného zatiera iného?

A tak sa napokon ukazuje, že problematika písania (toho novinárskeho) o hudbe je predovšetkým problematikou etickou. Vecou angažovania sa za hodnotu „demaskovania pseudohodnot“.

IGOR VAJDA

Odložená premiéra Bernsteinovho muzikálu West Side Story konečne uzrela na bratislavskej Novej scéne svetlo sveta. O predstavení budeme referovať v budúcom čísle — zatiaľ aspoň dve fotografie približujúce atmosféru naštudovania

Snímky: A. Šmotlák

Košickí filharmonici po talianskom turné

Najmladší — ale úspešný

Ešte neutíchli v našich ušiach potlesky z prvých koncertov Štátnej filharmónie v Košiciach a už sa tento orchester predstavil aj zahraničnému publiku. V dňoch 28. septembra 1969 — 10. októbra 1969 absolvoval súbor Štátnej filharmónie v Košiciach desať koncertov. Za takú krátku dobu existencie umeleckého telesa je to vývoj naozaj prúdny.

Posedeli sme si so šéfdirigentom Bystríkom Režuchom i viacerými členmi orchestra a zhrnuli sme do mozaiky dojmy, fakty i obrázky z tohto zájazdu.

Ponuka na zájazd do Talianska prišla tri týždne pred otváracím koncertom. Myšlienka na jej realizáciu bola v atmosfére začínajúceho telesa zavrhnutá. Veď išlo o prvom rade o vybudovanie jeho pevných základov. Po trizovej úvahe však dospelo vedenie Štátnej filharmónie v Košiciach k takejto analýze situácie: rozhodným kladom pre teleso by bola 1. možnosť reprezentovať slovenské umenie aj mimo naše územie, 2. posilniť sebavedomie hráčov mladého orchestra, 3. otvorenie dverí do ostatnej Európy cestou zahraničných agentúr, 4. posilnenie pozície telesa doma, 5. výhodné finančné podmienky prvého kroku telesa na zahraničnom pódii. Negatívnym javom, s ktorým sa kalkulovalo, bol zlý umelecký výkon na zájazde, s následkami nedokončeného turné, spojeného s finančným fiasco, úplnou stratou umeleckej povesti u talianskeho agenta organizujúceho tento zájazd, ale aj u všetkých ďalších európskych agentúr — a tým aj znemožnenie koncertných zájazdov aspoň na dobu desať rokov. Znamenalo by to v tomto prípade aj totálnu blamáž doma, u verejných a nadriadených orgánov, rozklad orchestra, stratu kreditu u obecnstva. Po serióznom zvážení všetkých eventualít, po rozboře predpokladov tejto prvej možnosti zahraničného zájazdu dospelo vedenie k uzáveru, resp. k odhadu, že celkovo možno veriť v schopnosti jednotlivcov i kolektívu Štátnej filharmónie v Košiciach. Ponuka sa teda prijala.

Bolo treba stanoviť program, primeraný zvládnutiu mladým orchestrálnym telesom. Po predbežnej diskusii s talianskou agentúrou a s naším Slovkonzertom boli na zájazd pripravené tieto dva programy: I. L. van Beethoven: Leonóra III. L. van Beethoven: Husľový koncert (sólita P. Michalica) B. Smetana: Vltava, F. Liszt: Les Préludes. II. A. Dvořák: Karneval, F. Chopin: Klavírny koncert e moll (sólita R. Melmuka), L. van Beethoven: VII. symfónia A dur.

S akou vervou, nadšením, ale najmä pocitom veľkej zodpovednosti sa pristupovalo k náležitej príprave zájazdu,

vidno aj z toho, že sa s nacvičovaním začalo pred ukončením dovoleniek — už 18. augusta 1969.

Trasu zájazdu tvorili mestá: Merano — La Spezia — Vicenza — Chieti — Aosta — Monselice — Tortona — Vigevano — Arezzo — Sulmona. I. program pod taktovkou šéfdirigenta Bystríka Režuchu uviedol orchester Štátnej filharmónie v Košiciach vo všetkých mestách okrem Vicenza a Monselice, kde zaznel II. program, ktorý dirigoval prof. Bohumil Čížek z Prahy. Oba programy tvorili skladby už doma obohrané okrem Beethovenovho Husľového koncertu, ktorý sa pripravoval špeciálne na tento zájazd.

Štátna filharmónia v Košiciach vystupovala na pódiiach s pravidelným koncertným životom. Boli to buď chrámy (Monselice, Aosta), čo je v talianskych mestách bez vyhovujúcej koncertnej siene bežné, alebo v koncertnej sieni Kursalonu v Merane, najviac však v divadlách. Akustické podmienky — až na dve výnimky — boli bezvadné (najmä v chrámoch a Kursalone).

O propagáciu koncertov bolo veľmi dobre postarané a lístky takmer vždy vypredané (600—1500 lír). Kuriozitou bol napríklad v Sulmone bulletin, v ktorom boli publikované názvy všetkých tu účinkujúcich telies a súborov. Tak sa vedľa skvejúcich názvov našich popredných telies ako SF, FOK, Št. filharmónia Brno, komorné ensemble takmer z celého sveta, na 129. miesto (v poradí 129. koncert) dostala aj Štátna filharmónia z Košíc.

V Arezze, v meste vyspelej hudobnej kultúry, ktoré neobide na svojom zájazde žiadne čl. teleso, vystúpila Št. filharmónia z Košíc slávnostným otváracím koncertom sezóny.

V meste La Spezia na špeciálnu žiadosť poriadateľov sa previedla zmena v programe tak, že celý koncert bol venovaný L. van Beethovenovi — k nadväzujúcemu 200. výročiu jeho narodenia.

Hudbymilovné a náročné publikum sa prejavilo vo veľmi sympatickom svetle. Nešetřilo spontánnym aplauzom, vrcholiacom po poslednom čísle programu natoľko, že ani jeden koncert sa nezaobišiel bez prídavkov. Prídávali sa Dvořákov Karneval, Slovenské tance a Janáčkovy Pilky.

Na všeobecnom úspechu koncertov sa podieľal aj mladý slovenský huslista Peter Michalica, ktorý okrem svojho prvého vystúpenia na Košickej hudobnej jari 1969, zahral (Pokračovanie na 8. str.)

Fonoklub

O tom, že existuje Slovenský Hi-Fi klub netreba osobitne písať. Je všeobecne známe, že sídli v Bratislave, že združuje miestne fonokluby Slovenska a že sa jeho činnosť už pomaly rozbieha. Z pripravovaných akcií Hi-Fi klubu spomenieme aspoň toľko, že sa nebudú v podstate líšiť od doterajších služieb Československého Hi-Fi klubu. To znamená, že členovia budú i naďalej pravidelne informovaní o novinkách Hi-Fi techniky, o nových subskripčných akciách a pod. Hlavnou činnosťou Hi-Fi klubu je však práca v miestnych kluboch. Pretože sieť klubov zatiaľ nepokrýva primerane celé Slovensko, obraciam sa na vás, milí priatelia. Keď máte záujem stať sa členmi Slovenského Hi-Fi klubu a radi by ste vo svojom okolí zorganizovali miestny fonoklub, napíšte na adresu: Slovenský Hi-Fi klub, Rooseveltovo nám. č. 1, Bratislava, odkiaľ vám pošlú všetky potrebné informácie.

Pre zintenzívnenie kontaktov Hi-Fi klubu s jeho členmi a s miestnymi fonoklubmi vyčlenili sme v pravidelnom rozhlasovom týždenníku HALALI osobitnú rubriku **Fonopošta**, ktorú chceme obohacovať aj príspevkami z tvorby našich fonoamatérov a záujemcov o Hi-Fi techniku. Myslím si, že práve oni, nezatažení redakčnou prácou, môžu nájsť do nevyčerpatelného zriedla zvukov prírody a života okolo seba, pretože pri realizovaní amatérskych nahrávok je im zvuk — zvukové univerzum — najrozličnejšej proveniencie nenahradiateľným materiálom. A vznik nového fonozáznamu bude tou najlepšou odmenou.

Okrem toho otvorili sme **Okienko pre fonoamatérov** aj na stránkach tohto časopisu. Preto žiadame všetkých, kde miestna organizácia pracuje aktívne, aby nám písali o svojich problémoch, doterajších poznatkoch, resp. i námetoch trvalejšieho charakteru. Pozorne ich preštudujeme a zaradíme do vysielania relácie HALALI, alebo zverejníme v **Hudobnom živote**.

A ešte stručne k základným údajom **zvukových listov**, ktoré sme spomenuli v 18. čísle HŽ. Treba si pamätať, že okrem oznámenia príjemcovi môžeme ako ukážky nahráť zvuky alebo časti skladieb. Dbajte však, aby to nebolo väčšie hudobné dielo — celok, aby v liste nebolo viac hudby než slova. Zvukový list sa zvyčajne začína zvukom, prípadne oznámením adresy odosielateľa a adresy príjemcu. Na pás pripíšeme údaje o rýchlosti a počte stôp. Pisomné oznámenie neprikladáme, je to neprípustné. Pásik zabalíme a k adrese poznačíme heslo „Phonopost“ či „Fonopošta“. Takto budeme platiť pri poštovej priehradke menej, než keď pásik posielame ako balíček. Tieto údaje platia rovnako pre vnútorný, ako aj pre medzinárodný styk fonoamatérov. Napokon ešte podotýkame, že z hľadiska platných čs. colných predpisov je vývoz a dovoz magnetofónových pásov a pod. s nahrávkou reči, hudby a spevu povolený; colníka ich prepúšťa bez toho, aby vyrubila clo.

František Braniš

● **Tadeáš Salva** napísal novú skladbu pod názvom **Mša glagolskaja** pre zbor, štyroch sólistov (soprán, alt, tenor, bas), organ, bicie, dve harfy, tri hoboje, štyri trúbky, tri pozauny a tubu.

● Dňa 16. novembra bude premiéra skladby **Jozefa Sixtu** pod názvom **Synchronia** pre symfonický orchester. Dielo uvedie Symfonický orchester Čsl. rozhlasu v Bratislave pod taktovkou **Ladislava Slováka**.

● **Brnenská opera** angažovala do tejto sezóny dve mladé speváčky zo Štátneho divadla v Košiciach — sopránistku **Gitu Abrahámovú** a altistku **Danielu Suryovú**. Súčasne podpísali ročnú zmluvu s manželmi **Baarovými**, ktorí sa po rokoch pôsobenia v Lipsku vrátili do vlasti. Spevohra získala posily aj v **Anne Starostovej** z Prešova, ktorá má za sebou (po skončení VŠMU) dvojročnú prax v menšom divadle. **Anna Starostová** sa už aj predstavila brnenskému publiku v titulnej úlohe **Frimlovej Rose Marie**.

● Dňa 19. a 20. septembra sa v Zürichu zišlo predsedníctvo Európskej džezovej federácie za prítomnosti zástupcov Anglicka, Belgicka, Francúzska, západného Nemecka, Poľska, Juhoslávie, Maďarska, ČSSR, Švajčiarska a Rakúska. Európsku džezovú federáciu so sídlom a generálnym sekretariátom vo Viedni založili v máji tohto roku v Benátkach. Cieľom zúrišského stretnutia bolo okrem koordinácie aktivity národných džezových federácií vypracovanie osnovy pre ministerstvá školstva na začlenenie džezu do hudobnej výchovy na školách vyššieho stupňa.

● Informácie o klavírnej literatúre od pätnásteho storočia cez Bacha a Händla, viedenských klasikov, nemeckých romantikov, novú francúzsku školu až po modernu podáva kniha **Otta Schumann Handbuch der Klaviermusik**, ktorá vyšla vo **Wilhelmshafene**, v **Heinrichshofens Verlagu**.

● Šiesti finalisti medzinárodnej súťaže mladých dirigentov **Karajanovej** nadácie, ktorá sa konala v západnom Berlíne, boli pozvaní na viedenské **Festwochen 1970**, kde mali koncerty v **Musikvereine**. Víťazom súťaže sa stal **Okko Kamu** (Fínsko) pred **Dimitrijom Kitajenkom** (Sovietsky zväz) a **Francois Huybrechtsom** (Belgicko). V ďalšom poradí sa umiestnili **Géza Oberfrank** (Maďarsko), **Eduard Serov** (ZSSR) a **Tajiro Jimori** (Japonsko). Všetci majú pod 30 rokov.

● Vedľa budovy západoberlínskej filharmónie sa má za dva a pol roka vybudovať novostavba inštitútu hudobného výskumu.

● Z príležitosti „malého Bachovho jubilea“ (285. narodeniny) usporiada **Moskovská filharmónia** veľký cyklus koncertov venovaných **Johannovi Sebastianovi Bachovi**. Celý cyklus je abonmentný. Zahŕňa všetky Brandeburské koncerty, suity, husľové koncerty, niekoľko kantát, Omšu h mol, **Ricercar** (vo Weberovom spracovaní), ako aj podstatnú časť skladieb pre organ. Koncerty na počesť Bacha sa začali večerom prominentného estónskeho organistu **Hugo Lepnurma**. Na ďalších (okrem iných) vystúpi **Igor Oistrach**, **Svjatoslav Richter**, **Rudolf Baršaj** s komorným orchestrom a **Moskovská filharmónia**.

● **Viedenská štátna opera** začala 20. októbra zimnú sezónu novou inscenáciou **Smetanovho Dalibora**.

● **David Ahlén**, švédsky chrámový hudobník a medzinárodne uznávaný dirigent Bacha zomrel v **Stockholme** vo veku 84 rokov.

● **Concertino Praha 70** — medzinárodná rozhlasová súťaž mladých hudobníkov bola vyhlásená tohto roku už po piaty raz. V podmienkach súťaže sa vyhlasuje, že sa jej môžu zúčastniť mladí hudobníci, narodení po 1. januári 1954. Výber sólistov, ktorých výkony budú v súťaži hodnotené, urobí rozhlasová organizácia, ktorá ohlásila účasť v súťaži. Rozhlasová stanica môže oboslať súťaž výkonom jedného klaviristu, jedného huslistu a jedného violoncelistu. V prípade, že niektorý súťažný odbor nebude oboslaný, môže byť nahradený výkonom hudobníka druhého odboru. V súťaži sa hodnotí predvedenie povinnej skladby a skladby podľa voľného výberu súťažiacich v rozsahu do 15 minút. Povinné skladby sú zamerané k 200. výročiu narodenia **Ludwiga van Beethovena**. Rozhlasová organizácia, ktorá ohlásila účasť v súťaži, pošle organizačnému výboru najneskôr do 15. VIII. 1970 zvukový záznam výkonov. Podrobnosti o súťaži dá Organizačný výbor medzinárodnej rozhlasovej súťaže **Concertino Praha**, Čsl. rozhlas Praha II., **Vinohradská 12**. K Medzinárodnému dňu študentstva bude usporiadaný v **Dvořákovskej sieni Domu umelcov v Prahe** (16. novembra t. r.) koncert laureátov Medzinárodnej rozhlasovej súťaže mladých hudobníkov **Concertino Praha 1969**. Pri tej príležitosti budú v predaji aj gramoplatne s nahrávkami víťazov.

● **Kruh priateľov umenia** v **Nitre** slávi tohto roku 10 rokov od založenia. Po jubilejnej **Nitrianskej hudobnej jari** začal 27. októbra t. r. jesenný cyklus abonmentných koncertov. Vystúpi na nich

s recitálom **Ninā Házuchová** a **Eva Fischerová**, huslista **Peter Michalica** a klavirista **Miloš Starosta**, komorný orchester **E. Ysaya** z Belgicka, **Slovenská filharmónia** s francúzsou klaviristkou **Fr. Clidat** a opera **DJGT** v **Banskej Bystrici** s **Hoffmanovými** rozprávkami.

● **Konzervatórium** v Bratislave a **Slovenská spoločnosť** pre hudobnú výchovu usporiadajú 19. a 20. novembra seminár na tému „Problémy modernizácie hudobnej výchovy“. Na programe sú prednášky o skúsenostiach vo vyučovaní v elektroakustickom štúdiu, nové metódy a formy vyučovania hudobnej teórie, spôsoby využitia štúdia pri vyučovaní hlavných predmetov. Seminár sa uskutoční v akusticko-nahrávacom štúdiu **Konzervatória** na **Kostolnej ulici**.

● V týchto dňoch **ZSSR** expeduje náborový list za účelom získania členov **Kruhu priateľov slovenskej hudby** pri **ZSS**. Pre záujemcov sa pripravuje abonmentný cyklus šiestich koncertov zo starších i nových diel slovenských autorov v interpretácii popredných slovenských umelcov.

● **Centrum súčasnej hudby** v **Bilthovene** (Holandsko) „**Gaudeamus**“ usporiada v r. 1970 Medzinárodnú súťaž skladateľov v odbore zborovej, komornej, orchestrálnaj a elektronickej hudby. Zúčastniť sa jej môžu iba skladatelia, ktorí sa narodili po 1. I. 1934. Uzávierka je 30. I. 1970. **Gaudeamus** usporiada od 1.—6. IV. 1970 v **Rotterdame** VII. medzinárodnú súťaž interpretov súčasnej hudby. Podmienkou je, aby účastníci uviedli len súčasnú hudbu, pričom majú voľnosť vo výbere diel. Svoj program

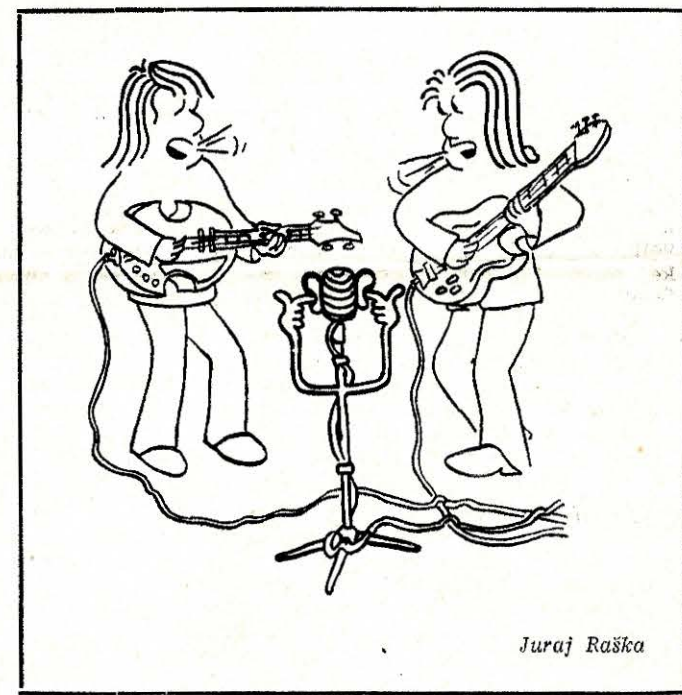
musia predložiť do 31. I. 1970. Majú byť v ňom dve diela z XX. storočia a dve diela holandských skladateľov.

● **Texaský Houston**, ktorý rozhodne nepatrí k centráram amerického operného života, začal 21. októbra svoju tohoročnú opernú sezónu. Na programe sú síce diela tradičnej dramaturgie — **Turandot**, **Sedliacka česť** a **Gianni Schicchi**, **Rigoletto**, **Hoffmannove rozprávky**, zato za účasti popredných speváckych hviezd, **Elinor Rossovej**, **Ursuly Koszutovej**, **Beverly Silsovej**, **Charlesa Craiga**, **Iona Buzeu**, **Petra Glossopa** a **Jeana Coxa**.

● **Štajerská opera** v **Grazi** hlási na túto sezónu premiéru **Blúdiaceho Holanďana**, **Stravinského Života zhyralca**, **Wagnerovho Rienziho** a **Puččinho aktoviek Plášť** a **Gianni Schicchi**. Ako rakúska premiéra odznie **Křenkov Karol V**.

● Medzi premiérami sezóny 1969/70 v **stuttgartskej Württemberskej štátnej opere** nachádzame i **Janáčkovu Vec Makropulos**. Režisérom predstavenia je **Günther Rennert**, diriguje **Václav Neumann**. V úlohu **Emilie Marty** vystúpi 29-ročná operná hviezda prvej veľkosti **Anja Silja**.

● **Západoberlínska Nemecká opera** hlási na tohoročnú sezónu štyri premiéry — **Rossiniho Popolušku**, **Čajkovského Pikovú dámu** (v hudobnom naštudovaní **Martina Turnovského**), **Verdiho Silu osudu** a **Strausovu Ariadnu na Naxe**. V dňoch 15. marca — 30. apríla vystúpi súbor na **EXPO 70** v **Osake** s inscenáciami **Mojžiša** a **Arona**, **Lohengrina**, **Cosí fan tutte**, **Čarostrelca**, **Falstaffa** a **Lulu**.

GOSÁR

ZVÁZ ČESKÝCH SKLADATELOV rozoslal po tieto dni prvé číslo mesačníka pre súčasnú hudbu **KONFRONTACE**. Zatiaľ je zaistené vydanie prvých troch čísiel, ktoré sa nedostanú do novinových stánkov, ale sú zasielané na adresy členov českého i slovenského Zväzu. Z nadsienia niekoľkých generáčnych príslušníkov vznikol časopis so zaujímavým obsahom — ba dokonca i formou (na obálke sú ukážky z partitúr a reprodukcie diel **P. Mondriana**). Prvé číslo sa nesie v znamení širokej témy „skladateľ a svet“ a okrem prihovoru šéfredaktora **Vladimíra Lébla** nájdeme tu **Vostřákovu Kapitoly** z hudobní poetiky, príerez dejinami **Pražskej skupiny Novej hudby**, výňatok z korešpondencie medzi **J. Bergom** a **V. Léblom**, ako aj **Volekovú** recenziu knihy **Waltera Wiora** **Komponist und Mitwelt**. Obzvlášť zaujímavou je **Klusáková Prednáška** o **Variáciách** na **Mahlerovu** tému, ktorá zaujíma nielen prostými faktami o ťažkostiach pri uvádzaní tohto diela na koncertné pódia, o problémoch tvorby **Variácií**, ale aj neobvyklým zanietením pre toto srdce dielo skladateľa. Málokedy človek číta tak pregnantne a pritom citlivo zoštylizované vety, v ktorých sa

autor nebojí povedať, že **Variácie** sú pre neho **Eroicou** a **Svätením jari**. V budúcich číslach by sa mal čitateľ stretnúť s tematikou včerajšej a dnešnej avantgardy, s problémami mladej generácie, s analýzami, ako aj so vzťahom medzi hudbou a rečou. Ovšem, osud časopisu **Konfrontace** závisí od získania širšieho okruhu abonentov, a preto si dovoľujeme aj touto cestou upozorniť na výborný zborník úvah a článkov, ktoré oscilujú na hranici odborných článkov a esejí. Cena jednotlivého čísla je 4,— Kčs.

□

Málokto na Slovensku vie o vynikajúcom úspechu mladého 19-ročného posucháča **bratislavského Konzervatória** — akordeonistu **RAJMUNDA KÁKONIHO**, ktorý získal na súťaži v **Riccione** (Taliansko) prvú cenu v seniorskej kategórii. Súťaž poriada každoročne (vždy v inom štáte) **Medzinárodná organizácia akordeonistov** — **Confédération Mondiale de l'Accordeon (CMA)**. Akordeón ako koncertný nástroj je u nás veľmi často znávaný a ani poriadatelia nemajú, žiaľ, záujem o jeho uvedenie na koncertné pódia, hoci práve naša krajina si získala za niekoľko rokov medzinárodné — ak nie svetové — uznanie v príprave umelcov na tento nástroj. Dôkazom toho je aj zvolenie profesorky **bratislavského Konzervatória Marty Szőkeovej** za viceprezidentku organizácie **CMA**. Súčasne zo 14 hlasov na tamojšom kongrese bolo 12 za usporiadanie budúceho ročníka súťaže na Slovensku — v **Trenčianskych Tepliciach**. Je to významný úspech, nad ktorým by

Rajmund Kákoni

sa mali zamyslieť viacerí zainteresovaní, ktorí majú čo hovoriť aj o osudoch mladých umelcov. Stav je taký, že v **Čechách** i na **Slovensku** sa akordeónová hra vyučuje vo veľmi širokom meradle na **LSU** a potom na **konzervatóriách**, skade však absolventi už nemajú možnosť postúpiť ďalej a doplniť si vzdelanie na vysokoškolskej úrovni. V zahraničí je situácia iná. **Berlín**, **Moskva**, **Varšava**, **Leníngrad**, alebo **Weimar** majú vysokoškolský typ štúdia pre akordeón. Stálo by zato, po-

rozmyšľať o ďalšej budúcnosti tohto nástroja na Slovensku. Iste je nie zanedbateľný ani ten fakt, že okrem aktívnych koncertných umelcov by sa našlo uplatnenie aj pre akordeónových pedagógov, ktorí by si mohli získať vysokoškolské vzdelanie — a ktorých je treba veľmi veľa. Mladý **Rajmund Kákoni** si okrem putovej ceny priniesol aj strieborný pohár, pochvalné slová odborníkov a nezbudnuteľný dojem z gala koncertu, na ktorom doslova zažiaril interpretáciou mimoriadne náročného **Bachovho Koncertu** a **moll pre organ**. Podceňovanie akordeónu sa však neprejavuje na Slovensku len zo strany publika. Chýbajú špeciálne skladby pre tento nástroj, a preto tým viac si treba cenit odvahu a zanietenie skladateľov (**Pospíšil**, **Hatřík**, **Kořínek**, **Feld**), ktorí prelomili bariéru nezáujmu a ignorantstva. Niekde začať treba a tak si myslím, že možnosti na vystúpenie by sa pre **R. Kákoniho** — i ďalších mladých umelcov na tomto nástroji — mali nájsť, hoci na výchovných koncertoch pre mládež. Vzácné porozumenie je zatiaľ zo strany **Hudobného oddelenia Ministerstva kultúry SSR**, ktoré sa postaralo o vyslanie **prof. Szőkeovej** a **R. Kákoniho** na súťaž. Ba dokonca minister **M. Válek** poslal riaditeľstvu školy ďakovný list za úspešnú reprezentáciu — čo tiež nie je jav každodenný.

□

ŠKANDÁL V OPERE od **Imre Ormaya** a v preklade **H. Slavičkej** a **G. Justovej** vyšiel v **Supraphone** ako 2. vydanie (cena **Kčs 15,—**). Čítanie pre najširšie hu-

Desať rokov opery Divadla JGT v Banskej Bystrici

... ZRELSÍ, VYSPELEJŠÍ, NO SO STAROŠŤAMI

Anton Buranovský — umelecký šéf opery DJGT

Pred desiatimi rokmi vznikla v Banskej Bystrici — po Bratislave a Košiciach — tretia profesionálna operná scéna na Slovensku, dodnes (napriek prvej dekáde) držiaca si prívlastok najmladšia. Tento rok je preplnený kultúrnymi výročiami popredných umeleckých inštitúcií a jedna oslavná spomienka strieda druhú, no práve preto je zaujímavé porozprávať sa o veciach zdanlivo všedných, ktoré formujú nebadane aj umeleckú tvár súboru, začínajúceho Förstrovou operou Eva — za potlesku oficiálnych hostí a prvých fanúškov divadla. Pri príležitosti jubilea vznikol aj tento „nejubilejný rozhovor“ s umeleckým šéfom opery Divadla Jozefa Gregora Tajovského v Banskej Bystrici — dirigentom Antonom Buranovským.

Ste jediným operným zázrazovým divadlom na Slovensku. Iste to prináša nemalé problémy a naruša aj umelecké snaženie súboru.

— To máte pravdu. V poslednej dobe organizuje divadlo tzv. zvozy, ktoré však nemôžu nahradiť počet plánovaných predstavení vonku, mimo Banskej Bystrice. Mesačne robíme 5–6 (v minulosti aj 10) predstavení v mestách Slovenska. Na jednu divadelnú sezónu máme naplánovaných 190 predstavení na domácej scéne aj mimo Banskej Bystrice. „Bijeme sa“ za zníženie zájazdov — ale aj predstavení na domácej scéne. Veď si len porovnajme: košická opera realizuje mesačne 7–8 predstavení a my 18–19. Tieto čísla sú možno na pohľad pre nezainteresovaného — málo hovoriace. Kto však trochu okolo divadla robí a pozná jeho problematiku, vie veľmi dobre posúdiť náročnosť umeleckej práce v takomto maximálnom zaťažení. Odraža sa to na výsledkoch a pri premiére sa nikto nepýta, za akých podmienok sa inscenácia študovala, že umelci, ktorí sa po polnoci vrátili zo zájazdu, museli ráno nastúpiť na skúšku a večer prípadne odvieť ďalšie predstavenie. V najbližšom období má byť schválený náš plán na 160 predstavení ročne, čo už by bolo reálnejšie.

Aké inscenácie pripravujete v jubilejnej desiatej sezóne?

— V novembri bude prvá premiéra tejto sezóny, a to opera J. Offenbacha Hoffmannove rozprávky, na december pripravujeme operetu J. Straussa Cigánsky barón, pozornosť publika i kritiky sa nesporne sústreďuje na večer, zostavený z diela B. Martinu: Dvakrát

Alexander — z baletu M. de Fallu Trojrohý klobúk a z Mascagniho Sedliackej cti. (Mimochodom — autor je šéfom opery v Salzburgu). Na záver sezóny uvedie opera nové naštudovanie Verdiho Rigoletta. Réžie týchto diel sú zverené domácim režisérmi — K. Čiličkovi a J. Chundelovi — iba na Cigánskeho baróna si voláme hosťov K. Smažiku, ktorý v Banskej Bystrici sa v operetnom žánri už úspešne uviedol dávnejšie.

I keď nechcem, aby ste hovorili o nejakých retrospektívach bystrického operného súboru, predsa by len bolo dobre zamyslieť sa nad jeho kristalizáciou za uplynulých desať rokov.

— Divadlo začínalo s veľkými ťažkosťami — finančnými, hospodárskymi, ale hlavne kadrovými. Nevyjasnená bola i dramaturgická línia, ktorá raz smerovala k ľudovej spevohre, inokedy boli požiadavky — hlavne zo strany obecenstva — na obľúbený romantický žánr, doba často žiadala inscenovať tzv. veľké opery, ktoré už priestorovo, ale i umelecky nevyhovujú nášmu divadlu. Dnes sa konečne oficiálne vyriešila otázka okolo zamerania súboru, ktorý by sa mal nazývať nie spevohrou, ale operou so zameraním k tzv. komornej opere. Ale i koncepcia komornej opery sa nedá realizovať doslova. Umelecké vedenie divadla má názor, že komornosť vyplýva nielen z výberu titulu, ale i z realizácie jednotlivých inscenácií. Pre obecenstvo, aké navštevuje naše divadlo, nemôžeme vypustiť celkom ani romantické repertoárové čísla a operetu, resp. muzikál, z ktorých najmä posledné pomáhajú členom súboru aj v inej rovine — v rovine prirodzeného a ne-

afektovaného hereckého prístupu k postave. V minulosti vznikli nejasnosti okolo zamerania súboru aj pre vonkajšie príčiny — hlavne zo strany KNV, kde sa často prediskutovalo, akým smerom má vlastne naše divadlo ísť. V súčasnosti podliehame priamo Ministerstvu kultúry a veríme, že s touto zmenou nastanú aj ujasnenosti koncepcné, väčšie pochopenie po stránke umeleckej a odbornej. Dokonca je slúbený sociologický prieskum, ktorý by nám veľmi pomohol pri ujasnení ďalších umeleckých plánov.

Daromné sú však snaženia umeleckých pracovníkov divadla, ak nenachádzajú aj finančnú podporu a hospodársku pomoc. Ako je to u vás?

— V roku 1968 bola realizovaná, myslím si, že slušná platová úprava našich zamestnancov. Pomerne v ústrety nám mesto vyšlo aj v zabezpečovaní bytov pravda, tých nikdy nie je dosť. No netreba zabúdať ani na to, že Banská Bystrica poskytuje iba veľmi málo možností na vedľajšiu činnosť hudobníkov, a tak ťažko sem prilákať najmä mladých, ktorí si chcú vybudovať existenciu. Potrebovali by sme doplniť najmä orchester kvalitnými huslistami a za tým účelom sa už snažíme hľadať východiská z vlastných zdrojov. Radi by sme vytvorili v Banskej Bystrici tzv. detašované triedy konzervatória pre sláčiky a spev. Dokonca sme mali vyhladenú aj miestnosť, kde by sa vyučovanie mohlo realizovať, žiaci by tu študovali s možnosťou štipendia a s podmienu, že po skončení školy budú pôsobiť v našom divadle. Potrebovali by sme k tomu však väčšie pochopenie a záujem zo strany Konzervatória v Žiline. Snáď sa nám naše plány raz vydarí. Inú možnosť na doplnenie súboru totiž z dnešnej situácie nevidím. Veľa spevákov a orchestrálnych hráčov odchádza do zahraničia, alebo do tzv. kamenných divadiel, kde sú lepšie pracovné podmienky.

Myslím, že zvláštnu kapitolu tvorí samotná budova opery, ktorá je už dnes nevyhovujúca pre profesionálne divadlo.

— Máte pravdu. Okrem priestorových

ťažkostí má sála v Národnom dome veľmi zlú akustiku, neustále treba tlmiť zvuk orchestra, čo zase spätne vplyva na jeho kvalitu, hneď vedľa je kaviareň, skade i počas predstavenia zaznieva hluk, spev. Pred niekoľkými rokmi sa veľa hovorilo o výstavbe novej budovy opery, dokonca bola hotová projekcia divadla, plány boli vystavené vo vestibule opery, no zrejme pre iné úlohy a nedostatok financií celá stavba zaspala. V Banskej Bystrici sa dnes veľa stavia, dúfajme, že sa do reálnych plánov pojmie aj výstavba novej opery.

Nedávno sme videli v televízii inscenáciu Cikkerovho Jura Jánošíka. Bolo to prvé uvedenie vášho operného súboru na televízne obrazovky. Je nádej, že niektoré z najlepších inscenácií sa opäť dostanú pred televízneho diváka?

— Na vysielanie je pripravený „Barbier zo Sevilly“, plánuje sa televízna inscenácia — Meierovho „Erinda“ a tiež televízny záznam „Traviaty“. No radi by sme si pre internú potrebu urobili aj kvalitné rozhlasové nahrávky každej inscenácie, aby tu existoval akýsi konkrétny doklad o raste nášho súboru.

Plánujete v novej sezóne aj nejaké zahraničné zájazdy?

— Veľmi reálna je návšteva Juhoslávie a NDR, z mníchovskej agentúry máme prislúbený zájazd do Hannoveru na festival barokovej hudby, kde by sa uviedol Erinda a trochu matné plány sú pre budúcnosť aj na vystúpenia v Taliansku. Ináč počítame aj so zahraničnými sólistami, ale v podstate sa opierame o domáci súbor s prípadnou spolupracou bratislavských umelcov. Tu mi nedá nespomenúť hlavne výbornú spoluprácu zaslužilého umelca J. Zajku, choreografa SND, ktorý vynikajúco vedie náš baletný súbor. Máme v pláne dobudovať náš zbor, kde chýbajú hlavne tenory a angažovať kvalitného sólistu-tenoristu, lebo J. Konder po odchode do Košíc bude chodiť do Banskej Bystrice iba na určitý úväzok. Do nášho súboru nastúpil tenorista Vojtech Kocian, absolvent VŠMU. Doteraz pôsobil na zahraničných scénach v Rakúsku a Juhoslávii. Naposledy v Maribore.

Zhovárila sa T. URSÍNYOVÁ

dobné publikum, približujúce najznámejšie spoločenské škandály okolo uvedenia oper Unos zo serailu, Barbier zo Sevilly, Fidéllo, Tannhäuser, Traviata a Tosca. Autor sa pridŕžiava Verdiho rady: Pravdu je lepšie uhádnuť — už len preto, že historickú pravdu okolo života skladateľov, ich intimných zážitkov, životných detailov a duševných dejov nemožno rekonštruovať presne, ale iba v tušení, literárnom dotvorení. Takáto je aj kniha Ormayova, ľahké čítanie o zmätkoch okolo hudby.

Tereza Ursínyová

Operný zápisník

Pred pomerne početným, mladým a prekvapujúco vďačným obecenstvom bola 20. októbra v SND ďalšia repríza Pucciniho jednoaktovky. Čas vydarenú inscenáciu z konca sezóny 1967/68 poriadne nahlodal (nedodržiavanie aranžmán, rozbité ensembly, v Schicchim aj prehnaná snaha častí účinkujúcich „hrať komédiu“), predstavenie ani spevácky nevybočilo z dobrého priemeru, nad ktorý sa týčil hádam len Rinuccio J. Zahradníčka. Predstavenie Nabucca (21. 10.) sa hralo takmer pred vypredaným hľadiskom, jeho reakcie boli však rezervovanejšie, hoci šlo o jedno z najlepších predstavení tohoto bestselleru za posledné obdobie. Vynikajúci bol O. Malachovský (Zachariáš) s krásnymi, zrnito-kovovými tónmi najmä v strednej polohe a opäť s dostatočne koncentrovanými výškami. Dobre mu sekundoval J. Martvoň (Nabucco), ktorý sa v závere predstavenia rozospieval na úroveň svojich najlepších výkonov. M. Česánylová (Abigail) v dramatických pasážach svojej úlohy opäť demonštrovala nevšedné kvality svojho dramatického soprán.

Civilná fotografia
Marty Nitranovej

ojedinelý talent. Veľký materiál, farba, pripomínajúca talianske dramatické soprány, priereznosť, nosnosť a vzrušivý dramatický akcent, najmä v stredoch, veľké herecké dispozície, javiskový zjav. Za tri roky angažmán v SND desiatka úloh, medzi nimi vynikajúca Nancy v Herringovi, Žena v Udatnom kráľovi, Adalgisa v Norme a Giorgetta v Plášti, ktorú jednoznačne vyzdvihla celá kritika, predpovedajú sopránistke veľkú perspektívu. A o tú práve ide. Pri všetkých kladoch vyskytujú sa v Nitranovej kreáciách rovnaké spevácke nedostatky, ktoré podľa momentálnej dispozície vystupujú viac či menej do popredia. Pri speve príliš spoľieha na fyzickú silu, čo bádajú hlavne vo forsírovaných vyšších tónoch, pričom lesk hlasu stráca optimálnu kvalitu a materiál sa zbytočne unavuje. V týchto polohách chýba hlasu apogio, dych sa kráti — frázy pôsobia nedotiahnuto, bez patričného oblúku, trpí plynosť kantilény. V ariónnych pasážach

speváčka málo používa základnú dynamickú polohu — mezoforte, preto je v nich okrem niekoľkých krásnych tónov i veľa hluchých miest. Vo výkonoch Nitranovej by sa žiadala väčšia vyrovnanosť, väčšia kantilénna a menej fyzického nasadenia. Ide o kvality, ktorých dosiahnutie pramení v oblasti speváckej techniky, preto ak má táto sopránistka splniť nádej do nej vkladanej a ak sama nechce v sebe zahubiť ten mimoriadny zdroj danosti a talentu, musí sa rozhodne ďalej školit. Za tri roky angažmán urobila Nitranová síce značný pokrok, skôr však v oblasti hudobnej a javiskovej rutiny, než po stránke zvyšovania speváckej techniky. V záujme slovenskej opery je nevyhnutné, aby dostala veľkorysú možnosť študovať v cudzine, lebo výsledky dnešných našich tridsiatnikov nás presvedčujú, že naša spevácka pedagogika vie vyťažiť z danosti adeptov sotva polovičný efekt. Mimochodom — ani vedenie opery SND nehospodári s Nitranovou práve šetrne, prezieravo a pedagogicky. Obsadzuje ju do mezosopránových úloh, na ktorých nemôže spevácky rásť, v prvých dvoch sezónach dostala príležitost len v herecky exponovaných epizódach, v poslednej zase dve náročné úlohy (Xerxes, Adalgisa), doštudovaná Fenena, teraz premiérová Katarína v Gréckych pašách — príliš rýchly prechod k veľkému zaťaženiu po období statovania. Tu niet veľa času na rozmyšľanie. Nechať zakapať talent, ktorý sa narodil raz za štvrtstoročie v podmienkach poloprofesionality, improvizácie a neujasnených kritérií bolo by do neba volajúcim hriechom.

Jaroslav Blaho

Skandál v opere
Imre Ormay

Sympatická primáriuska

Dramaturgickú líniu podujatí SF v druhej polovici októbra opäť charakterizuje snaha vyjsť v ústrety priemernému divákovi programovaním nanajvýš romantických skladieb. Z hľadiska návštevnosti sa táto tendencia stretla s plným úspechom na koncerte Českej filharmónie, ktorá hosťovala pod vedením Václava Neumanna 16. a 17. októbra. V jej podaní odznel známy cyklus Smetanových symfonických básní *Má vlast*. Výkon českého orchestra plne potvrdil jeho vynikajúcu povest. Zaujal najmä zmyslom pre vypracovanie i tých najjemnejších detailov najkratších motivických úryvkov, technickou precíziou všetkých nástrojových skupín i sóla a príkladnou ušľachtilosťou zvuku. V závere vyznel koncert ako mohutná manifestácia družby našich národov.

Prvým zahraničným ensemblem, ktorý vystúpil na pódiu SF v dňoch 23. a 24. októbra, v novej sezóne bol belgický *Sláčikový súbor Eugena Ysaya*. I keď toto teleso existuje od roku 1958 (teda skôr ako náš Slovenský komorný orchester), jeho obsadenie (11 členov + čembalo) i vývoj smerujúci k úplnému osamostatneniu vykazuje rad spoločných rysov s našim súborom.

Kuriozitou je, že súbor vedie žena — vynikajúca huslistka *Lola Bobesco*. V porovnaní s SKO má belgický súbor odlišný prejav, ako výsledok uplatnenia národného prvku v interpretácii. Náš SKO inklinuje k mäkkej, plasticky vrúnej i zvukovo šľavnej kantilén, miestami až ku forsirovanému intenzívnemu zvuku kovového zafarbenia. Ysayov súbor je v prejave intímnejší, komornejší, zvukovo menej brilantný. Dokáže aj pri určitej elegantnej ležérnosti pevne držať tempo, často i pomocou zvýšeného akcentovania. Tieto rysy sme najmarkantnejšie mohli postihnúť u známeho minitriptychu od Arcangela Corelliho, ktorý je aj v repertoári SKO. Belgickí umelci sa zriekajú akýchkoľvek tendencií po šľavnosti kantilény, nebazirujú toľko na vynášaní vedúcej melódie, ale radi (a zdá sa zámerne) zdôrazňujú aj pohyb vedľajších hlasov (v *Badinerie*). Celkovo môžeme charakterizovať výkon súboru ako technicky pútivo zvládnutý. Osviežujúca bola aj dramaturgia programu, napriek tomu by sa však žiadalo zaradiť do programu aj niečo zo súčasnej belgickej hudby.

Sympatická primáriuska *Lola Bobesco* demonštrovala svoje veľké muzikantské schopnosti priebojným, technicky vyspelým a štýlovo čistým prejavom v *Koncerte pre husle a orchester d moll* od *Jean-Marie Leclaira*. Program otvárala *Sinfonia in G* od *A. Vivaldiho*, ktorá suverénou ľahkosťou presvedčila o kvalitách belgických umelcov. Druhú polovicu programu začali hostia siedmimi piesňami z *Malej knihy drobností* od *O. di Lassu*. Priznávam sa, že počuť niektoré madrigaly vo verzii pre sláčikový súbor bolo dosť neobvyklé. Za dramaturgický prínos možno považovať aj *Sonátu č. 3 C dur* od *G. Rossiniho*. Pri všetkej technickej zdatnosti nepodarilo sa zotrieť

z interpretácie určité rysy akademizmu, aký si len ťažko možno dať do súvisu s menom tohto skladateľa. Vystúpenie uzatvorila *Introdukcia, Ária a Presto od Benedetta Marcella*, kde zaujali väčším dôrazom na hutný zvuk. Bol to veľký úspech u obecnstva.

V. Čížik

Koncert pre vyvolených?

Pro arte antiqua, pražský súbor starých viol, kombinovaných so Zbochovou flautou, sa objavil v Bratislave 19. októbra takmer ilegálne. Plagáty, ohlasujúce jeho vystúpenie boli hotové až 17. t. m. — a tak zväčša neboli vylepené. Našťastie Slovkoncert rozoslal aspoň niekoľko pozvánok — neviem však, podľa akého kľúča, lebo väčšina mojich kolegov o ničom nevedela. Ešte šťastie, že jedna z nich sa dostala na vývesné miesto Ústavu hudobnej vedy SAV — a ňou inšpirovaní sa dostali na koncert piati záujemci vrátane mojej maličkosti, čo tvorilo jednu šestinu publika (celkovo bolo na koncerte 50 ľudí!!!). Boli sme nadšení, že sme sa dostali medzi vyvolených — a zároveň roztrpčení, že väčšina potenciálnych záujemcov o tomto koncerte nevedela. Mňa osobne mrzela zvlášť neúčasť študujúcej mládeže, ktorá v posledných rokoch prejavila vzácny záujem o hodnotné podujatia — bez ohľadu na to, či išlo o predvedenie novej či starej hudby.

O samotných výkonoch sa nemienim rozširovať: veď o súbore *Pro arte antiqua* sa popisalo už toľko pochvalných slov, že ďalšie by boli len liatim vody do rieky. Zaujal mimoriadne sýty zvuk celého ensmbu, pri tom dostatočne diferencovaný dynamicky i farebne podľa predpisov autorov, kultivovaný prednes, štýlovo podania. A — aby som nezabudol — veľmi pekný výber programových čísiel, stavaných na princípe výrazového a tempového kontrastu, čím vznikali kontrastné dvojice: *Palestrina (Tri ricercari)* — *Praetorius (Terpsychora)*, *Purcell (Fantázia na jeden tón)* — *Fux (Ouvertura)*, *Kryštof Harant (Motetto)* — *Vejvanovský (Sonata pascalis)*, *kroměřížsky anonym 17. stor. (Baletti)* — *Černohorský (2 fúgy)*, *Mysliveček (Kvinteto)* — *Seger (Prelúdium a fúga f mol)*.

Dúfam, že organizačné fauly pas sa nezopakujú na budúcich podujatiach — nejedno z nich sľubuje nevšedný zážitok. Či sa však táto nádej realizuje, budú môcť čitatelia posúdiť podľa toho, či sa o nich (ne)dočítajú. IGOR VAJDA

Handicap — zlý klavír

Začiatok sezóny, v ktorej Symfonický orchester Čsl. rozhlasu v Bratislave jubiluje, ukazuje, ako nezdravo pôsobí (i na také vyspelé umelecké teleso)

nedomyšlenosť pri závažných zmenách Kríza, do ktorej orchester upadol v súvislosti s komplikáciami pri riešení umeleckého vedenia, ešte vždy nie je celkom prekonaná. Koncert dňa 19. októbra t. r. túto skutočnosť potvrdil.

Úvodom programu zaznel *Brahmsov I. koncert pre klavír a orchester d moll op. 15*. Jeho sólista, mladý československý klavirista *Peter Toperczer* v ňom ukázal, že i pri jeho mladosti má v ňom naše interpretácie umenie už celkom vyspelú a výraznú umeleckú osobnosť. Vedel výborne oddiferencovať a spojiť protikladné výrazové póly patetickej dramatickosti a vrúnej lyriky, z kontrastu ktorých skladba vyrastá. Má veľký zmysel pre formovú architektúru, štýl a svojou bohatou tónovou škálou a perfektnou technikou vie urobiť z počúvania tohto koncertu vo svojom podaní nevšedný zážitok. Jeho výkon treba oceniť tým viac, že dokázal odsunúť z poľa pozornosti poslucháča i taký veľký handicap, akým je technicky celkom nevyhovujúci nástroj v koncertnej sieni Čsl. rozhlasu; čo by asi dokázal na výbornom nástroji!

Rozhlasový orchester trochu zaostal za výkonom sólistu a nemožno o ňom hovoriť ako o ideálnom partnerovi. V naštudovaní ostravského dirigenta *Jiřího Pinkasa* zaujala najmä štýlovo v poňatí architektúry Brahmsovej formy, i keď v druhej časti (v konfrontácii sóla s orchestrom) sa javila menšia odchýlka v agogickom poňatí sólistu a dirigenta. V detailoch však rušila nie dosť precízna súhra v jednotlivých orchestralných skupinách a najmä miestami nepevná intonácia dychov.

Starostlivosť, ktorú venoval *Jiří Pinkas* naštudovaniu tohto koncertu, sme mohli najlepšie badať v druhej polovici programu. Prvá skladba — *Prelúdium a toccata pre orchester Jozefa Kresánka* — sa niesla v snahe o technickú precíziu, miestami i na úkor živosti výrazu. Najmä v pomalých úsekoch *Prelúdia* sa občas strácalo potrebné napätie. Výrazu skladby neprospelo ani to, že pri realizácii sa nebrala do úvahy akustická kapacita sály. Hutný zvuk strácal možnosť diferenciacie a občas otupoval poslucháčovu pozornosť.

Najvydarenejšie a najvýraznejšie vyznela *III. symfónia g moll op. 42 Alberta Roussela*. Je to partitúra plná vzruchu a originálneho rytmického pohybu, svieža, nápaditá a plná jemného vtípu, zvukovo nevšedná a farebná. Pravda, chýbal jej typický šarm, ktorý vedie tejto skladbe dať francúzske orchestre — najmä kultúrou tónu dychových nástrojov. No výkon mal zaujímavosť a napätie.

Už dávno si ťažkame na kvalitu klavíra v rozhlasovej sále, no azda ešte nikdy sa jeho stav neukázal tak katastrofálny, ako tentoraz. Márne som hľadal v programovom hárku aj pár slov o sólistovi koncertu. Azda sa nevedelo, kto bude hrať? Či sa snád bojím svojim umelcom robiť minimálnu reklamu, alebo preto, že je to iba náš umelec, nestojí za takú pozornosť ako zahraničný hosť?

-pl-

Päťdesiatročné jubileum, ktoré 6. novembra t. r. oslávila *Ľudová škola umenia Bratislava-Staré mesto*, nie je len súkromným jubileom jednej školy. Je to vlastne jubileum celého slovenského hudobného školstva; nie nadarmo toto jubileum splyva s jubileom bratislavského Konzervatória, prvého na Slovensku. Bolo by chybou, keby oslavy Konzervatória malo zatieniť jubileum tejto základnej školy, alebo naopak: dedičstvo snáh zakladateľa, *prof. Miloša Ruppeldta* sa vo vývinovej línii obidvoch škôl stále prejavuje na rozličných stupňoch, rôzne špecifikované, ale vždy živé. V Ruppeldtovej prvej slovenskej hudobnej škole bolo od začiatku v zárodku obšírnejšie všetko, čo viedlo k vývinu profesionálneho hudobného školstva v podobe terajších troch konzervatórií a čo bolo nakoniec korunované utvorením Vysoké školy múzických

uskutočňovania pôvodného plánu. R otvoreniu konzervatóriálneho oddelenia. Od toho času vlastne začína rozvetvenie pôvodnej školy na školy dve, zo začiatku ešte, pravda, pod jedným vedením a so spoločným učiteľským zborom. Škola dostáva názov *Hudobná a dramatická škola pre Slovensko* a v jej čele vystriedal *M. Ruppeldta Friso Kafenda*, ktorý ju viedol až do osamostatnenia konzervatóriálneho typu a jeho poštátnenia v r. 1941.

V roku 1933 sa ďalej špecifikuje zameranie obidvoch škôl: rozdeľuje sa učiteľský zbor Akadémie a Hudobnej školy. Vyplývalo to z vyhradenia úloh obidvoch škôl a nárokov na vnútorné zintenzívnenie pedagogickej práce na obidvoch špecializovaných stupňoch. Personálna únia v osobe spoločného riaditeľa trvá naďalej až do poštátnenia Akadémie.

NOSITELKA TRADÍCIÍ

Prof. Miloš Ruppelt

umení. Dnešná *Ľudová škola umenia Bratislava-Staré mesto* môže byť právom hrdá na to, že je dedičkou toho, čo bolo v r. 1919 impulzom tohto rozvoja.

Pravda, v pomeroch, ktoré na Slovensku vládli po prvej svetovej vojne, bolo potrebné začať prakticky, z ničoho, od samého základu. Bolo treba najprv založiť základnú hudobnú školu s perspektívou ďalšieho budovania školy konzervatóriálneho typu. Hneď na jar r. 1919 podnikol s kruhom zapálených nadšencov, z ktorých sa neskôr vytvoril *Prípravný výbor pre vytvorenie prvej slovenskej umeleckej školy*, kroky k realizácii tohto plánu. Vznik československej republiky vytvoril podmienky pre to, aby tieto snahy bolo možné realizovať. I keď Ruppeldtovým úmyslom bolo založenie slovenského štátneho hudobného ústavu, predsa každé riešenie, ktoré urýchlilo založenie školy, považoval za dobré a pristúpil teda zo začiatku na štatút súkromného ústavu, spravovaného *Hudobným spolkom pre Slovensko* s pravidelnou štátnou dotáciou. Nebolo to riešenie ideálne, ale umožnilo čím skôr školu otvoriť; k tomu došlo slávnostne 6. novembra 1919, kedy začína svoju činnosť *Hudobná škola pre Slovensko* pod vedením jej zakladateľa, *prof. Miloša Ruppeldta*.

Boj o postavenie novovzniklej Hudobnej školy však jej založením neskončil. Bolo potrebné sa starať predovšetkým o jej materiálne zabezpečenie, nástrojové vybavenie i personálne obsadenie. Najmä o finančné zabezpečenie školy bolo potrebné zvádzať neustály boj. Napriek týmto denným starostiam riaditeľ Ruppelt i Hudobný spolok (názývaný skrátene *Kuratórium*) sa nevzdali myšlienky na konzervatóriálny typ školy a z tejto perspektívy sa usilovali o čo najkvalitnejšie obsadenie učiteľského zboru. Tak sa im podarilo získať v šk. r. 1920/21 okrem iných *prof. Erica Kafendu*, *prof. Annu Zochovú-Kafendovú* a neskôr *prof. Jána Streleca*, ktorí v rozvoji tejto školy i v rozvoji slovenského hudobného školstva vôbec, zohrali významnú rolu. Od učiteľského zboru ovšem situácia vyžadovala mimoriadne nadšenie, pretože neutušené finančné pomery školy im nie len nesľubovali žiadny blahobyt, ale nútili ich často i dlhšie čakať na vyplatenie mzdy. Napriek tomu škola od začiatku vyvíjala maximálne umelecké i pedagogické úsilie a nevzdala sa snahy o poštátnenie a získanie štatútu rovnocenného s podobnými ústavmi v českých krajinách.

Významným medzníkom vo vývine školy je rok 1922. Vtedy sa už práca školy rozbehla natolik, že bolo možné prikrčiť k ďalšej etape

Poštátnením Akadémie (z ktorej vzniká štátne konzervatórium) a jej oddelením od Hudobnej školy končia spoločné dejiny týchto škôl. Hudobná škola sa stáva celkom samostatnou jednotkou a jej riaditeľom sa stáva *Ladislav Hrdina*. Čaká ho veľa novej organizačnej práce najmä v povojnovom období, kedy dochádza k novému búrlivému rozmachu slovenského hudobného školstva, ktorý neobišiel ani Bratislavu. Centrálna škola už nestačí počtu žiakov. Dochádza k otvoreniu dvoch pobočiek (v *Petržalke* a na *Kalvárii*). Situácia na vidieckych hudobných školách vyžaduje zameranie sa na výchovu pedagogických kádrov; je potrebné túto výchovu organizovať a zabezpečiť utvorením pedagogického oddelenia pre výchovu učiteľov hudobných škôl. K tomu dochádza v r. 1931 zároveň s poštátnením školy. Toho istého roku otvára škola nové pobočky (*Trnávka*, *Teheľné pole*, *Prievoz*, *Hlboká cesta*), ktoré sa stávajú základom nových samostatných hudobných škôl. V tomto roku tiež odchádza riaditeľ Hrdina na Povereniectvo a na jeho miesto nastupuje *Imrich Krizan*, ktorého po dvoch rokoch vystriedala *Eleonóra Dunajová*.

Od roku 1952 sa organizácia hudobného školstva na území Bratislavy postupne mení. Doterajšie pobočky sa rozrastajú a stávajú sa samostatnými školami. Preto pôvodná škola dostáva označenie *I. hudobná škola v Bratislave* (ako najstaršia, školy boli označené podľa poradí svojho vzniku po osamostatnení), ktoré sa v r. 1961 v súvislosti s novým školským zákonom mení na terajší názov *Ľudová škola umenia Bratislava-Staré mesto*.

V roku 1954 sa osamostatňuje pedagogické oddelenie: vzniká z neho Vyššia hudobná škola pre vzdelávanie učiteľov hudobných škôl, ktorá neskôr splyva s Konzervatóriom.

V celom uplynulom päťdesiatročnom období (i keď je snaha zakladateľov orientovaná vyššie — k založeniu slovenského konzervatória) hrá podstatnú úlohu starostlivosť o základnú hudobnú výchovu žiaka. Bez tohto základu by bol akýkoľvek vyšší stupeň hudobného vzdelania nemysliteľný. Bola to Hudobná škola, ktorá vytvárala potrebnú širokú základňu pre výber talentov k ďalšiemu štúdiu na Konzervatóriu. Vo vzťahu k profesionálnemu štúdiu na Konzervatóriu však nezostáva jubilujúcej škole iba táto úloha. Podieľa sa i na výchove ďalších pedagogických kádrov tým, že preberá starostlivosť o ich praktický pedagogický výcvik vo svojich triedach, kde títo adepti asistujú pri vyučovanom procese skúsených učiteľov. *Juraj Pospíšil*

Vo wagnerovskej Mekke

Slávnostný cyklus diel Richarda Wagnera sa stal príťažlivým magnetom pre tisíce turistov, milovníkov opery, hudobných teoretikov a kritikov z celého sveta, ktorí sa každý rok schádzajú do Bayreuthu, nie veľmi veľkého mestíčka v Bavorsku, žijúceho veľkú časť roku kludným životom. Rozľahlú budovu Festspielhausu vybudoval samotný Richard Wagner špeciálne pre predvádzanie svojich hudobno-dramatických diel a napriek tomu, že sa nehonosí prepychom iných špičkových operných scén, má svoju vlastnú monumentalitu. Dokonalá akustika i viditeľnosť zo širokého parteru amfiteátrového riešenia, ktoré pojme obrovský počet divákov, sú charakteristickými znakmi tohto divadla.

Bayreuthský festival je jedným z najstarších operných festivalov a prežil pochopiteľne celý rad kríz i renesancií. Opäť prežíval dobu svojho rozkvetu po druhej svetovej vojne, kedy na začiatku 50. rokov bola obnovená festivalová činnosť z iniciatívy Wagnerových vnukov Wielanda a Wolfganga. Na čele festivalu bol až do svojej smrti v r. 1966 Wieland Wagner, ktorý vytvoril v histórii festivalu novú epochu svojím inscenačnoprevratným slohom. Prekonal vžitú tradíciu a začal opery svojho deda inscenovať symbolicky s abstrahujúcim výtvarným riešením, ktoré odstránilo zo scény realistický popis i tendenciu k veľkoopernej nádhre, ktorá predtým tiež prenikala do wagnerovských inscenácií.

Skutočne výnimočným činom bola inscenácia tetralógie Prsteň Niebelungov z roku 1965, ktorá tohto roku išla poslednýkrát. Na tohtoročnom festivale som síce videl iba Rýnske zlato a Valkýru, no predsa som si opäť uvedomil, že tu bol Wieland Wagnerom dosiahnutý adekvátny režijný štýl, ktorý vychádza z hudby novoromantického reformátora, neilustruje ju popisným aparátom, ale koncipuje rozľahlú etickú fresku. V jednotlivých večeroch tetralógie zachoval zhodný pôdorys, iba menil zadný horizont, ktorý tiež podtrhol monumentalitu inscenácie. Tohto roku dirigoval tetralógiu Lorin Maazel, ktorý zaujal skôr v jednotlivostiach než v celkovej koncepcii. V obidvoch prvých dieloch dominoval Theo Adam v úlohe Wotana. Vrcholný výkon priniesla i Leonie Rysanek ako Sieglinda, ktorej hlas skvele vyjadroval búrlivú smrť mohutných citových vzruchov vo vnútri postavy. Ako Zigmund debutoval Helge Brilioth. Znamenitú charakterizačnú štúdiu podali v Rýnskom zlate Gustav Neidlinger ako Alberich a Gerhard Stolze ako Mime.

Umeleckým vrcholom bolo predstavenie Tristana

a Izoldy a Parsifala, ktoré môžeme nazvať priam klasickým odkazom Wielanda Wagnera. Nič tu nie je náhodné, ale všetko je premyslené do posledného inscenačného tvaru. Zatiaľ čo Tristan vyznieva ako veľká romantická elégia, Parsifal je skutočnou Wagnerovou mystickou omšou. Izoldu spievala Birgit Nilsson s výnimočnosťou svojho mohutného fondu, o ktorom sa hovorí, že je to „hlas storočia“. Tiež Wolfgang Windgassen podáva ako Tristan vrcholný výkon a strháva muzikálnou inteligenciou a vypracovaním do najjemnejších detailov. Hudobné naštudovanie Karla Böhma bolo skvelé. Znovu sa ukázalo, že je dirigentskou osobnosťou, ktorá dokáže strhnúť nielen svojím poňatím diela, ale aj výnimočnou schopnosťou pre realizovanie hudobného naštudovania v dokonalom tvare. Parsifala dirigoval Horst Stein s dirigentskou zručnosťou a istotou. Zo spevákov dominovala predovšetkým Ludmila Dvořáková ako Kundry, ktorá spievala na festivale už po piatykrát. Jej Kundry fascinuje prekrásnou farbou hlasu, neobvyklým tónovým rozsahom a dokonalým skúbením vrcholnej speváckej kreácie s dramatickou štúdiou postavy.

S vysokou reprodukcňou úrovňou spomínaných predstavení silne kontrastovalo tohtoročné predvedenie Majstrov spevákov norimberských, ktoré inscenoval už minulého roku Wolfgang Wagner. (Po smrti svojho brata sa stal umeleckým vedúcim festivalu.) Až príliš sa utápal v jednotlivostiach, realistická drobnokresba zabiehala často až do naturalistických detailov a predstavitelia speváckeho cechu boli charakterizovaní hrubozrnnou komikou. Predstavenie nemalo šťastie ani v obsadení. Norman Bailey spieval Hańsa Sächsa s křčom, výkon Helgy Dernesch (Eva) bol bez speváckej brilantnosti a rovnako nefarebne vyznel Beckmesser v podaní Thomasa Hensleyho. Ku kladom inscenácie musíme pripočítať Waldemara Kmentta a Karla Ridderbuscha.

Na záver som si ponechal novú inscenáciu Bludného Holanďana v režii Sugusta Everdinga a na scéne Josefa Svobodu. I tento „Holanďan“ vyznieva oveľa realistickjšie, no ide o vynikajúce predstavenie, ktoré dokázalo, že umelecky presvedčivému stvárneniu možno dôjsť aj rozdielnou cestou. Josef Svoboda vychádzal zo svojej dávnejšej pražskej inscenácie a tiež v Bayreuthu úspešne použil javiskovú kinetiku a projekciu. Predstavenie Bludného Holanďana (hraného bez jedinej pauzy) pôsobilo ako strhujúca romantická balada plná životnej sily a dramatického napätia. V úlohe Senty sa vystriedali dve vynikajúce predstaviťky — Leonie Rysanek, ktorá strhovala nevšedným objemom hlasu a obdivuhodnou dynamikou a Qwyneth Jones, ktorá zase pôsobila nesmierne intenzívnym prežívaním. V úlohe Holanďana rozvinul Donald McIntyre farebný hlasový materiál, zatiaľ čo Theo Adam uplatnil opäť svoje výnimočné spevácke majstrovstvo.

Rudolf Rouček

Dvackrát balet — londýnsky vo Viedni, antwerpský v Bratislave

Náhodou sú oba „kráľovské“, ale porovnávať anglický Royal Ballet s baletom antwerpskej Kráľovskej opery nemožno — čo do počtu, významu, tradície, umeleckého potenciálu a tvorivých výsledkov. Angličania vystupovali vo viedenskej Staatsoper v rámci Britského týždňa, Belgickania zase ako účastníci Týždňa belgickej kultúry a po predstavení v slovenskej metropole uskutočnili ešte ďalšie v Banskej Bystrici a v Košiciach.

Viedenská premiéra Royal Balletu bola predovšetkým veľkou spoločenskou udalosťou. Skoro by som povedal, že to bola udalosť viac spoločenská ako umelecká a aspoň vo mne zanechalo samotné predstavenie dosť rozpačité dojmy. Zdalo sa mi, že nemalo „lesk“ aký človek od Kráľovského baletu (ako jedného z najlepších svetových súborov) automaticky očakáva. Snáď to bolo tým, že tento raz tu chýbali také oslňujúce osobnosti akými sú Fonteynová alebo Nurejev. Najviac to bolo poznaté hneď vo vstupnej Bajadére, resp. v jej štvrtom obraze — Kráľovstvo tieňov, ktorý bez vrcholnej technickej brilantnosti sólistického páru (Nikija — Solor), znamená pre súčasného diváka dosť nudný a staromódny pohľad. Tento Minkusov balet mal v choreografii Maria Petipa svoju petrohradskú premiéru už v r. 1877 a Angličania uvádzajú záverečný akt v Nurejevovej redakcii z roku 1963. Vo Viedni tančila Nikiju Vivian Lorrayne a Solora Keith Rosson: dobrí interpreti, ale predsa len nie takí perfektní, ako to tieto technicky exponované úlohy vyžadujú. A navyše — bez toho neomylného citu pre štýl, pre baletnú romantiku, aký majú Rusi a v ktorom sú snáď skutočne nedostihnuteľní.

Tiež druhý balet večera — Symfonické variácie Césara Franccka patrí už do histórie (aj keď nedávnej). Frederick Ashton ich naštudoval v Sadler's Wells roku 1946, rok na to ich Angličania ukázali aj u nás na svojom československom turné. Symfonické variácie mali vtedy obrovský úspech, „čisté“ balety sa vtedy veľmi neuvádzali — nielen u nás, ale i na Západe. Dnes je však situácia iná. Je s čím porovnávať. Pravda, Ashtonova práca si stále uchováva určité kvality, stavebnú vyváženosť, muzikálnosť neoklasicistickú umiernenosť — ale pre dnešného diváka napriek tomu pôsobí trochu sucho, nevzrušivo a akademicky chladne.

Skutočný pôžitok priniesol až posledný opus programu — opäť v Ashtonovej choreografii: Enigma Variations (teda Hádankové variácie) od anglického skladateľa Edwarda Elgara z r. 1898. Je to vlastne súbor hudobných portrétov skladateľovej rodiny a jeho priateľov. Ashton ich dokázal choreograficky stvárniť skutočne znamenite, so skvelým psychologickým postrehom a hĺbkou, s ľudským pochopením a pozoruhodnou choreografickou kultúrou. Tento drobnokresbový žánrový obrázok zo starej dobrej Anglie na konci minulého storočia je taký autentický, že nemohol vzniknúť inde než na ostrove. Choreograf zaň dostal od západnej kritiky hosný prívlastok „Čechov baletu“. Našiel vynikajúcich pomocníkov v celom rade účinkujúcich. Ťažko chváliť zvlášť niektorú z mnohých tak výstižne vykreslených figúr, ale zmienim sa aspoň o Derekovi Rencherovi v úlohe

Anglický Royal Ballet — obraz zo Symfonických variácií Césara Franccka

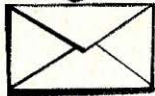
Edwarda Elgara, o Svetlane Beriosovej v úlohe jeho ženy a Desmondovi Doyleovi, ktorý predstavuje ich priateľa Jaegera. Kvality Enigma Variations sú bez diskusie a verím, že sa dlho udržia na repertoári, hoci stoja bokom od súčasných vývojových trendov.

O belgickom baletе vieme toho málo. Každému prídе na um Bějart — lenže Bějart je Francúz a jeho famózný bruselský Balet XX. storočia je pestrým tanečným kolektívom, ktorý združuje zástupcov 20 národností. Súvislá tradícia, škola a národný výraz chýbajú a tak by bolo lepšie hovoriť o baletе v Belgicku a nie o belgickom baletе. Videl som náhodou jedno jeho predstavenie na domácej scéne pred niekoľkými rokmi — a bolo slabé, sotva priemerné. O to zvedavejší som bol na stretnutie v Bratislave — aj keď sem zavítala vlastne len 10-členná sólistická sekcia súboru, ktorý má ináč k dispozícii 30 interpretov. Videl som samé nové tváre — väčšine dnešného šéfa a prvého tanečníka André Leclaira, done dávna jedného z „étoiles“ u Bějarta, čo o jeho schopnostiach hovorí samé za seba. Leclair má vynikajúcu techniku, pružnosť, aplond — jednoducho „vie to“, je tanečnou osobnosťou. Ako choreograf však zrejme stojí iba na začiatku svojej kariéry. Jeho bezdejové opusy, Miniatury (na hudbu F. Van Rossuma) a Efekty (hudba F. Glorieux), ako aj pas de deux z Baerovetsovho baletu Fantastický lov to dokázali dosť zreteľne. Ich rukopis je málo individuálny a kompozícia zase má znaky bežného západného štýlu. Niektoré dobré momenty — zvlášť tie humorne zafarbené — mi pripomenuli Bějarta. Večer doplnila suita piesní a tancov renesančných flámskych majstrov Deň na burgundskom dvore v choreografii známej Jeanne Brabantovej. Chýbala mi tu predovšetkým pevnejšia divadelná dramaturgia — suita starých dvorných tancov filtrovaných dnešným citom bola neúmerne dlhá a miestami monotónna.

Na záver ešte poznámka: premiéra v PKO kontrastovala s tou viedenskou skutočne znateľne. V nedostatočnom diváckom záujme i organizácii, ba i v absencii tlačenej programov, ktoré nemohlo nahradiť improvizované sprievodné slovo. A to tento večer nakrúcala televízia!

Vladimír Vašut

List z Talianska

Arena di Verona

Hana Janků ako Turandot no veronskej Arene

Snímka: archív autora

V strede starej časti Verony stojí obrovská aréna vybudovaná ešte v slávnych dobách rímskeho impéria. Každý rok v letných mesiacoch oživa nebývalým ruchom. Veronská operná stagiona má už dnes bohatú tradíciu a je vyhľadávaným miestom domácich i zahraničných návštevníkov. Silný zážitok poskytuje predovšetkým neobvyklá atmosféra operných večerov pod širým nebom. O predstavenia je veľký záujem a tak sa tu večer čo večer zide viac než 20 000 divákov, ktorí často spievajú obľúbené melódie so sólistami a aplaudujú s pravou mierou talianskeho temperamentu svojim obľúbeným umelcom.

Dramaturgia vychádza predovšetkým z dispozícií obrovského priestoru a volí diela s mohutným zborovým komparzovým aparátom. Niet sa preto čo čudovať, ak sa najpopulárnejšou operou stala Verdiho Aida.

Tohto roku bola uvedená opäť Verdiho Aida, Pucciniho Turandot a po prvý raz vo veronskej aréne i Verdiho Don Carlos. Všetky predstavenia mali novú výpravu i režiu a celkove boli — proti predchádzajúcim rokmi svojim dôrazom na inscenačnú stránku — pokrokom. Už minulý rok som tu videl Aidu a mal som pocit, že išlo skôr o to, ako prekvapiť neobvyklým počtom ľudí na javisku, než o dômyselne premyslený inscenačný tvar. Ešte viac to platí o minuloročnej inscenácii Trubadúra v režii Sandra Bolchiho a výprave Nicola Benois. Pravdaže, už vtedy som bol nadšený vynikajúcimi výkonmi sólistov.

Tohtoročná stagiona znamenala skutočný prevrat predovšetkým vďaka LUCIANOVÍ DAMIANIMU, ktorý scénicky pripravil DONA CARLOSA a AIDU (súčasnе ju aj režíroval). Využil kamenné stupne arény a vytvoril masívnu architektúru starovekého Egypta. Zborové scény koncipoval tiež z hľadiska priestorového využitia scény. Vytváral tak veľkoryso komponované fresky. Komornejšie scény umiestnil účelnou prestavbou do stredu javiska. V speváckom obsadení dominoval predovšetkým CARLO BERGONZI ako Radames. Je skutočným majstrom talianskej kantilény, zaujme širokými tónmi a nádhorne sfarbeným hlasom. Ako Aida vystúpila opäť RITA ORLANDI MALASPINA. Presvedčila mohutnosťou hlasového materiálu, ale intonačne nebol jej výkon vždy celkom čistý. BIZERKA CVEIČ ako Amneris síce zoládla spoľahlivo náročnú partiu, ale jej hlasovo subtilnejší prejav nevládol vyplniť obrovský priestor arény.

V DON CARLOSOVI dosiahol LUCIANO DAMIANI presvedčujúcu monumentalitu vyžrazením určitých architektonických prvkov a tak už výtvarný štýl vytváral základnú atmosféru inscenácie. Režisér JEAN VILAR pracoval premyslene so svetlom a podtrhol symbolické vyznenie opery. Väčšinou nevyužíval celý priestor, ale osvetlením si zužoval rozlohu na menšie plochy, kde rozohrával drámu. Tým väčšmi zapôsobil vrcholná scéna autodafé, kde využil celý priestor arény, ktorá mu poskytla možnosti pre uplatnenie zborových scén. Za dirigentským pultom bol indický dirigent ELIAHU INBAL, ktorý vypracoval veridioskú partitúru s dramatickou vervou a citom pre štyľové zákonitosti diela. Tiež sólistické výkony mali vrcholnú úroveň. Predovšetkým FLORENZA COSSOTTO sa zaskvela ako princezná Eboli svojím nádherným hlasovým materiálom a vzácnou technickou suverenitou. Rovnako jedinečný výkon podala MONTSERRAT CABALLE ako Alžbeta z Valois. Spievala s takou virtuozitou, že poslucháči mali pocit absolútnej dokonalosti. Z mužských výkonov by som na prvom mieste spomenul barytonistu PIERA CAPPUCILLIHO, ktorý spieval s dramatickým výrazom a strhol ako silná individualita.

Inscenácia TURANDOT mala predovšetkým zaujímavú scénickú architektúru — v pozadí sa týčil vysoký čínsky palác, z ktorého sa vychádzalo po schodoch dole, pričom čierne hradby kontrastovali so svetlým pozadím schodov. Ale réžia (LUIGI SQUARZINA) inklinovala k typickej show, oslňujúce kostýmy i pestré aranžmány davových scén neboli dôsledne dramaticky prekomponované. Zo sólistov si najodôšlej úspech odniesla naša sopranistka HANA JANKŮ, ktorá spievala Turandot už na väčšine dôležitých európskych scén. Jej hlas žiariaci vo výškach a fascnujúci dynamickými možnosťami zvukovej gradácie aj v tej najvyššej polohe, jedinečne zvukové oblúky od stíšených pian až k mohutnému forte — to všetko sú predpoklady, ktoré ju predurčujú pre vynikajúce stvárnenie Turandot. Hana Janků je aj herecky znamenitou interpretkou tejto úlohy. Čínska princezná v jej podaní nie je iba zosobením krutosti a pýchy, ale i citlivou ženou, ktorá podlieha rastúcemu citu lásky. Jej partner LUDOVICO SPIESS (Kalaf) nemal práve najšťastnejší deň. V kľúčových miestach niekoľkokrát spevácky zlyhal. Celkom zvláštnou kapitolou bolo znamenité hudobné naštudovanie FRANCESCA MOLINARI PRADELLIHO, ktorý oživil v poslednej Pucciniho opere dramatickú pôsobivosť a presvedčil vzácnou hudobnou čistotou. Jeho dirigentský výkon patrí k vrcholným zážitkom tohtoročnej stagiony.

RUDOLF ROUČEK

SHOW na jedna mínus

Silver Seven Show a členovia orchestra The Silver Men v závere vystúpenia, o ktorom píše náš spolupracovník. Snímka: A. Šmotlák

Už dlhší čas sa v kulôaroch šepkalo, povrávalo a apriori hodnotilo pripravované slovenské — Show siedmich strieborných. Rodilo sa šesť mesiacov, rástlo od skúšky ku skúške a 18. októbra 1969 malo svoju premiéru v bratislavskej Tatra revue.

Keď zhasli svetlá v sále a niekoľko desiatok kritikov, publicistov a ľudí „od fachu“ spozornelo, zaznela otváracia zvučka Silver Seven Show. Tatjana Hubinská, Edita Sláviková, Miroslav Ličko a orchester The Silver Men predviedli imponujúci začiatok, ktorý sľuboval naozajstný show. Prvé minúty vystúpenia boli však poznačené pochopiteľnou premiérovou nervozitou, prílišnou sústredenou na choreografiu, chýbala profesionálna uvoľnenosť. Samotný show otvoril Miroslav Ličko pomerne suverénym speváckym výkonom, ktorý podporila dobrým soundom skupina The Silver Men. Scénicky pôsobivá a vtipne upravená bola skladba King of the road, ktorá skutočne vyčarí úsmev u diváka. Škoda len, že po juhoslovanskej piesni Pijem sa zabudlo na gradačné prvky, čím vznikli určité „hluché miesta“ v programe. Show bola rozdelená na niekoľko recitálov už spomínaných sólistov, ktoré boli popretkávané slovom dr. Vlada Hlaváčka. Treba podotknúť, že úroveň a interpretácia hovoreného slova pokrývala za samotnou hudobnou produkciou a mala určitý podiel na dramaturgicky nevyváženom efekte.

SHOW SA ZAČALA

vlastne až pri vystúpení Edity Slávikovej (mám na mysli americkú pieseň Medový koláč). Edita Sláviková dlhším pobytom v zahraničí len získala; perfektné uvoľnené pohyby na scéne; precízny spevácky výkon a šarm — to všetko symbolizovalo piesne, ktoré interpretovala. V podstate až tu sa prejavila výborná choreografia zaslúžilého umelca Luboša Ogouna a bola akceptovaná vizuálna stránka programu.

TROCHU SOULU NIKOHO NEZABIJE —

povedali si tvorcovia programu, keď pozvali na scénu zvukára Luboša Novotného. Jeho spevácky prejav bol príjemným prekvapením a v súčasnom trende svetovej pop-music veľmi moderným a pohotovým reagovaním na situáciu. Osobitnú pozornosť si zaslúži skladba S malou pomocou mojich priateľov, ktorú Luboš Novotný zapieval s nádychom černošského soulu a belošského blues. Treba len dodať, že táto vsuvka by si zaslúžila viacej nápaditosti na scéne, aby udržala tempo programu. Po sérii anglicky spievaných piesní nasledovali

SLOVENSKE EVERGREENY

v progresívnej úprave Ladislava Gerhardta a boli len dôkazom toho, že dobrá pesnička nestárne. Vtipne upravený štvorhlavý vokál: Hubinská — Ličko — Sláviková — Mrva, týmto skladbám len pomohol a celkovo toto číslo programu patrilo k najlepším. Na princípe kontrastu bola založená druhá polovica programu, ktorý už v týchto fázach gradoval k vrcholu. Na divákov bude sugestívne pôsobiť vystúpenie Tatjany Hubinskej s piesňou Ivana Vašíou a Kamila Peteraja Strhnite masky, ktorej atmosféru umocnili výborné kostýmy a práca so svetlami

PERFEKTNÚ PROFESIONALITU

tvorilo finále programu — zmes amerických ľudových piesní, zaujímavá aranžovaná, s výbornou atmosférou a choreografiou. Hoci záverečná časť trvala jedenást minút, človek mal pocit, že je veľmi krátka — a to je to najlepšie vysvedčenie. Dá sa povedať, že táto časť programu môže smelo konkurovať i zahraničiu, o Čechách nehovoriac. Ak postupom času vyrastie celá show na túto úroveň, dá „mat“ mnohým súborom v republike.

LUBO ZEMAN

Hovorí sa o nich

Hľadisko sa vyprázdňovalo, rachot stoličiek pomaly ticho, miestnosť ostala pustá. Záves na boku javiska sa pomaly rozhrnul a ja som bol konečne s tou, ktorú som tak dlho hľadal... Tak voľajako by sa začal lábosný román z 19. storočia.

Nie, priateľka, musím vás sklamať, nešlo o lábosné dobrodružstvo, ale o rozhovor s populárnou slovenskou speváčkou Editou SLÁVIKOVOU. Ešte vydýchnuť po namáhavom predstavení a Edita rozpráva...

— Kedy som začala spievať, to vlastne ani neviem. Presne si pamätám na prvé účinkovanie v pražskom divadle Zrkadlo v rokoch 1963-65 a potom v bratislavskom VUSe pred dvoma rokmi. Podstatnejší zlom v mojej kariére nastal až vtedy, keď som prijala angažmán do Bratislavského Comba Zdeňka Kratochvíla. To už som mala za sebou prvú gramoplatňu a prvé skúsenosti profesionála. Za ďalšími som sa vydala na dlhú, ale zaujímavú cestu po Dánsku, Švédsku, Poľsku, NDR, Južoslávii a NSR. Boli to dni plné tvrdej práce, ale i očarujúcich zážitkov. Dodnes rada spomínam na Švédsko, ktoré mi akosi prirástlo k srdcu. Možno, že práve tam som sa naučila milovať hudbu Barbary Streisandovej, Edithy Piaffovej, Beatles a Willsona Picketta. Ten posledný — jeden z kráľov čierneho soulu — zanechal vo mne myšlienku a túžbu spievať soul i doma.

Tu sa Edita trochu zamyslela a preto som využil vzácnu chvíľku, keď ženy milčia a navodil som tému na záľuby.

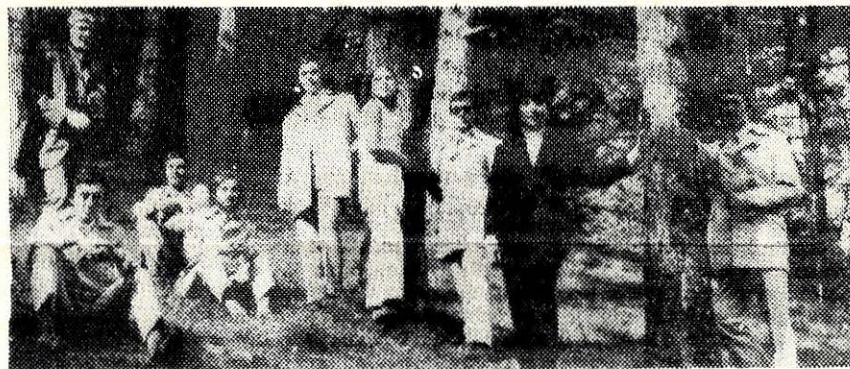
— Mám rada teplo a najspokojnejšie by som žila v krajine, kde je permanentne 30°C — a kde je pokoj. Nemám rada skoré vstávanie a priveľa hluku. A to je vlastne všetko. Na záver ešte vyslovím svoje skryté želanie: aby som už konečne mala byť,

Edita Sláviková

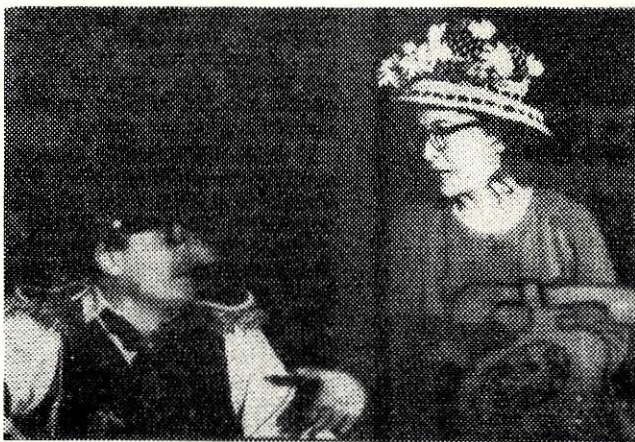
aby nám nová Silver Seven Show „klapala“ a aby nás obecenstvo vždy pochopilo.

LUBO ZEMAN

Po premiére Kalinovej revue

Trapas bez trapasu

Mája Velšicová a Michal Slivka v Kalinovej revue Trapas s Kofolou

Každý, kto prišiel do styku so slovenským estrádnym umením, vedel, resp. vie, že v jeho realizácii hrá často dominujúcu hru náhoda. Programy a pásma pri rôznych príležitostiach ohromne výdatne improvizujú, lepi sa dovedna, nemajú jasnú koncepciu ani zámer. Tento alarmujúci stav bol koniec-koncov už neraz terčom kritiky. Nevraviac o tom, že na Slovensku tzv. estrádne programy často supľujú funkciu malých profesionálnych divadiel, ktorých

rast trčí stále kdesi v závoze. Preto sme so sympatiou prijali správu o premiérach dvoch nových pôvodných programov útvaru Koncertov a estrád pri Mestskom dome kultúry a osvetu v Bratislave, ktorý sa na začiatku tohto roku podujal na agentúru činnosť. V týchto riadkoch si všimneme rozprávkovú revue pre dospelých Srandu ako v márnici alebo Trapas s Kofolou (recenziu Show 7 strieborných pri-nášame na inom mieste).

Popredný satirik Ján Kalina dlhé roky určoval tón malým javiskovým formám. Jeho scénky sa hrali v rozhlase, televízii, jeho pásma uvádzala pred rokmi Tatra revue. Tento oddaný priateľ humoru sa teraz rozhodol napísať pásmo pre jestvujúcu estrádnú skupinu s určitým profilom a možnosťami personálnymi a technickými. Týmto podmienkam musel ustúpiť a snažiť sa zo skromnej kvantítaty vstúpiť maximum kvality. Povyberal si na mušku trampoty ľudí — ich občianske strasti z viacerých oblastí. Uťahuje si z nich celkom úprimne, úsmevne a inteligentne.

Šarmantnejšia sa nám zdá byť druhá časť Trapasu. V prvej nám prekáža rozvlácný úvod, ktorý by si bol azda zaslúžil úprimnejšie pero dramaturga. Potom však dostáva pásmo autorskú gradáciu. Réžijne (zaslúžilý umelec Bedřich Kramosil) má predstavenie niekoľko hluchých miest, nedotiahnutá je práca s neskúsenými hercami a zaslúžili by si viacej námahy speváci.

Herecky je predstavenie hravé, šibalské najmä zásluhou skúsených aktérov M. Slivku a M. Velšicovej. Trochu ťažkopádny — najmä v úvode — je I. Kondeľ, viacej uvoľnenosti si žiada prejav K. Šafarkovej. Spevácky je veľmi úspešný Jozef Krištof. Sympaticky možno prijať výkon orchestra P. Vereša, aj keď máme výhrady voči živelnosti v niektorých piesňach.

Z Kalinovej revue sme si ináč odnášali veľmi dobrý pocit, svedčiaci o statočnej príprave.

P. Chvojka

● Sexteto Dušana Kolára začalo v stredoslovenských mestách vystupovať iba nedávno v takom zložení ako vidíte na fotografii. Ale jednotliví členovia tohto ambiciózneho súboru sú nadšencom pop-music známi už dávnejšie. Sú to oredovšetkým speváci Zuzka Kollárová, Viera Kočišková a víťaz Zlatej ruže v Detve Karol Konárik. Ale pozornosť si zasluhujú aj L. Klinek, M. Polák, V. Greššo, D. Kollár, M. Koreň a D. Strát. Sextet Dušana Kolára absolvoval v posledných týždňoch úspešné vystúpenia vo Zvolene, Martine, Ban. Štiavnicki, Handlovej a samozrejme vo svojom stálom pôsobisku — v Banskej Bystrici.

Zo sveta pop-music

● Skupina bratov Gondolánovcov je na dvojmesačnom zájazde v ZSSR. Ich program sa volá Gipsy Gondolán show. Okrem toho sa pripravuje ich prvá LP platňa.

● Konštelácia Waldemar Matuška a skupina Mefisto už neexistuje. Waldemar Matuška pripravuje nový program nazvaný Stereo show s veľkým orchestrom Václava Hybša.

● Beatová skupina The Matadors je na 3-mesačnom angažmáne v Hamburgu. Až do konca decembra budú hrať v

svetoznáomom múzikáli Haäre.

● Milan Drobny a Naďa Urbánková pripravujú s novým orchestrom program, s ktorým by mali chodiť na turné po celej republike. Na rozdiel od Nadi Urbánkovej Milan Drobny nie je už členom divadla Semafor.

● Josef Laufer je na Západe veľmi populárny. Často hostuje v západonemeckej televízii a v rôznych show. V poslednom týždni októbra bol na týždennom turné po veľkých západonemeckých mes-

tách. Gramofónová spoločnosť Cornet vydala Josefovú Laufervu LP platňu pod názvom My name is Joe. Platňa je v luxusnom obale s farebnými fotografiami. Okrem toho mu vyšla na platni nahrávka 99 Stufen, s ktorou sa Josef Laufer umiestnil na druhom mieste rebríčka Radio Luxemburg (podľa správy z konca septembra). V polovici novembra bude Josef Laufer opäť na turné v Československu.

● Karel Černoš bude vystupovať s novou kapelou. Volá sa Shut up.

● Ešte jedno show je na obzore. Milan Chladil a Milena Zahrynowská, členka pražského Hudobného divadla v Karlíne, pripravujú spoločný program venovaný pop-music. Spoluúčinkovať bude aj Karel Bláha, možno aj niekto z mladých talentov, hrajúť bude orchester Vladimíra Rašku. Vladimír Raška je bývalý trombonista z orchestra zasl. umelca Karla Vlacha, ostatní členovia takisto hrali v tomto orchestri. Povráva sa, že nová kapela je v súčasnej dobe v oblasti pop-music najlepšia.

● Karel Gott odchádza 16. novembra do západného Nemcka. Má pred sebou veľké turné po rôznych západonemeckých mestách, ktoré bude trvať do konca mesiaca. Spolu s ním bude vystupovať Hana Zagorová, ktorej meno sa u nás začína skloňovať vo všetkých pádoch.

● Milena Zahrynowská má už aj svoju prvú platňu. Je to veľmi sympatická a príjemná pieseň Bonjour, bonjour, ktorú sme počuli v marci v rámci euroviznej súťaže z Madridu.

Hudobné vydavateľstvo SUPRAPHON BRATISLAVA

Z bohatého repertoáru predajní Supraphonu ponúkame vám tieto gramofónové platne:

VÁŽNÁ HUDBA:

Ján Cikker: Vzkriesenie. Kompletná opera v podaní členov ND v Prahe. Dir. zasl. umelec J. Krombholc. Album, 3 platne. Kčs 108,—

Eugen Suchoň: Svätopluk. Kompletná opera v podaní ND v Prahe. Dir. nár. umelec Zd. Chalabala. Album, 3 platne. Kčs 108,—

Antonín Dvořák: Slovanské tance. Hrá Česká filharmónia, dir. K. Ančerl. Album, 2 platne. Kčs 72,—

Bedřich Smetana: Predaná nevesta. Prierez operou v podaní členov ND v Prahe. Dir. Zd. Chalabala. Kčs 36,—

Bedřich Smetana: Má vlast. Cyklus symfonických básní. Hrá Česká filharmónia, dir. V. Talich. Kčs 72,—

G. F. Händel: Chaconne con variazioni G dur — Sulta č. 7 g moll. Na klavíri hrá Klára Havlíková. Kčs 28,—

R. Schumann: Viedenské fašiangy — Téma na meno Abegg — Impromptus. Na klavíri hrá Michal Karin. Kčs 28,—

LUDOVÁ HUDBA

Slovenské ľudové piesne a tance. Hrá ľudová hudba Čsl. rozhlasu v Bratislave, primáš E. Farkaš. Kčs 28,—

Spieva a hrá Lúčnica. E. Suchoň: Bodaj by vás vy mládenci — Aká si mi krásna J. Cikker: Hej, tri rôčky

A. Moyzes: Šumná čerešenka — Cos, — Janoško — Červené jablučko — Trávnice

Zd. Mikula: Lúčne hry — Horehronské klebetnice. Orch. a zbor. Lúčnice dir. Št. Klímo. Kčs 28,—

Z klenotnice ľudovej hudby
V richtárovej studni — Na tom našom nátoničku — V hlbokéj doline — Zahraj nám muzika vesele. Hrá dychová hudba z Drietomy, dir. L. Husár a P. Stopka. Kčs 16,—

Ľudová hudba z Raslavič. Tri ľudové tance a svadobné piesne. Spieva folklórna skupina Š. Udermana, hrá ľudová hudba M. Žoltáka. Kčs 10,—

POPULÁRNA HUDBA

A. Moorhouse/Vl. Hlaváček: Hľadám si cieľ
L. Štassel: Nesmieš v ceste mi stáť. Sp. T. Hubinská a RT-VOX, TOBR dir. I. Horváth. Kčs 12,—

The Traditional: I Want To Die Easy (Chcem zomrieť ľahko).

The Traditional: We Shall Not Be Moved (Budeme nezlomní). Sp. E. Sepešiová, hrá The Traditional Club Bratislava. Kčs 12,—

L. Janko/M. Kováčik: Ráno
I. Horváth/I. Úradníček: Tam je môj svet. Sp. A. Tichá, TOBR dir. M. Brož a I. Horváth. Kčs 12,—

G. Dušek/P. Braxatoris: Pieseň o rodnej zemi
N. Fiebig/M. Dunajský: Tá moja zem. Sp. N. Fiebig a RT-VOX, TOBR dir. M. Brož. Kčs 12,—

Scott — Wilde — Gerig/J. Turan: Hrajme, hrajme

L. Štassel: Láska je sladká. Sp. M. Laiferová a RT-VOX, tan. orch. Tatra revue dir. O. Zeman, TOBR dir. I. Horváth. Kčs 12,—

Mogol — Ascri/J. Turan: Si môj kráľ

L. Štassel: Môžeš si byť istý. Sp. T. Hubinská a RT-VOX, orch. G. Broma a TOBR dir. I. Horváth. Kčs 12,—

Del Turco — Bigazzi/M. Kováčik: Aj z mája máj

I. Horváth/B. Droppa: Miss dobrej nádeje. Sp. E. Biharyová a RT-VOX, TOBR dir. M. Brož a I. Horváth. Kčs 12,—

Crewa — Gandio/L. Feldek: Buď zdravá láska
A. Brezovský/D. Klinger: Deň zhasína. Sp. P. Sedlák a zbor, orch. G. Broma a TOBR dir. M. Brož. Kčs 12,—

Z REPERTOÁRU SKUPINY THE GENTLEMEN VÁM PONÚKAME

The Everley Brothers: But I Do
M. Oberth/Št. Anderko: The Strange Way. Kčs 12,—

The Rolling Stones: Ruby Tuesday

J. Lihosít: No Change. Kčs 12,—

B. M. a R. Gibb/Št. Anderko: Mám pre teba list

L. Nosko/D. Ursínyi: Vášeň. Kčs 12,—

Košickí filharmonici po talianskom turné

Najmladší — ale úspešný

(Dokončenie z 1. str.)

Beethovenov Husľový koncert v priebehu 12 dní až osemkrát, a to s neustále stúpajúcou tendenciou. Tento talentovaný mladý interpret dostal v Taliansku už aj viac ponúk k samostatnému recitálu.

Riaditeľ Štátnej filharmónie v Košiciach L. Čížek, šéf-dirigent B. Režucha, aj zástupca agentúry vyslovili jednotný názor, že kvality koncertov, ktoré sa na zájazde dosiahli (ani jeden koncert neklesol pod normálny štandard, ba dva koncerty v Merane a Arezze hodnotí šéf-dirigent veľmi vysoko), vyplývali z ľudsky a umelecky zodpovedného a disciplinovaného prístupu každého jednotlivca i celého kolektívu k tomuto zájazdu.

Orchestrálni hráči si veľmi pochvaľovali materiálne podmienky zájazdu. Okrem honoráru za koncert dostali hradené ubytovanie v najlepších hoteloch, spojené s raňajkami a teplou stravou raz denne. Okrem toho mali bohaté zážitky z cesty, ktorá viedla cez Salzburg, Alpy, Tyrrhanské more, Jadran, Mont Blanck, Miláno, Rím, Viedeň a Benátky.

Záverom možno konštatovať, že prvý zahraničný zájazd Štátnej filharmónie v Košiciach sa vydaril. Zásľuhu na celkovom úspechu zájazdu má nesporne neúnavný šéf-dirigent Bystřík Režucha a riaditeľ Lubomír Čížek. Bol to prvý doklad preverenia doterajších výsledkov umeleckej práce. Napriek tomuto úspechu je to však len akési pozlátka na činnosť košických filharmonikov. Z hľadiska budúcnosti orchestra treba tento zájazd považovať rozhodne za záležitosť okrajovú. Prvoradým cieľom je dobudovať po stránke repertoárovej a interpretačnej orchestrálny aparát. Dúfajme, že poctivou prácou a s elánom, ktorý vedenie i hráči orchestra majú, sa to určite docielí.

M. Potemrová

Opera Divadla J. G. Tajovského ponúka

7. XI. 69	19. hod	Hoffmannove poviedky v B. Bystrici
8. XI. 69	19. hod	Hoffmannove poviedky v B. Bystrici
10. XI. 69	19. hod	My fair Lady v Karvinej
11. XI. 69	19. hod	My fair Lady v Karvinej
14. XI. 69	19. hod	Hoffmannove poviedky v Zvolene
15. XI. 69	19. hod	Traviata v B. Bystrici
18. XI. 69	19. hod	Hoffmannove poviedky v B. Bystrici
19. XI. 69	19. hod	My fair Lady v B. Bystrici
21. XI. 69	19. hod	Don Carlos v B. Bystrici
25. XI. 69	19. hod	Trubadúr v B. Bystrici
28. XI. 69	19. hod	Polská krv v B. Bystrici
29. XI. 69	19. hod	Djamileh - Straussiana v B. Bystrici

Zmena predstavenia vyhradená!

TOP-TEN BRATISLAVSKÉHO SUPRAPHONU

1. ÚSVIT (Carter/L. Feldek) Sp. M. Krištofovič a RT-VOX, TOBR dir. M. Brož
2. DAJ POVEĽ PÁL (J. Laifer/A. Karšay) Sp. M. Laiferová a zbor L. Pánka, orch. K. Vlach
3. PLAVOVĽÁSKA (The Tremeloes/J. Turan) Sp. D. Grúň, hrá Sexteto J. Velčovského
4. JEDNU LÁSKU MÁM (L. Bakýtko/I. Fišer — T. Janovic) Sp. M. Laiferová a K. Hála, orch. K. Vlach
5. POHLAD Z OKNA (M. Krištofovič) Sp. M. Krištofovič a D. Ružička, TOBR dir. M. Brož
6. HRAJME, HRAJME (Scott — Wilde — Gerig/J. Turan) Sp. M. Laiferová, TOBR dir. I. Horváth
7. AJ Z MÁJA MÁJ (Del Turco — Bigazzi/M. Kováčik) Sp. E. Biharyová a RT-VOX, TOBR dir. M. Brož
8. OBLAKY, OBLAKY (J. Lennon — P. McCartney/J. Štrasser) Sp. O. Szabová a RT-VOX TOBR dir. I. Horváth
9. SLOVENSKÉ MAMIČKY (Slov. ľudová) Spieva a hrá The Traditional Club Bratislava
10. SI MÔJ KRÁĽ (Mogol — Ascri/J. Turan) Sp. T. Hubinská a RT VOX, orch. G. Broma

Z obsahu 21. čísla

- Dotyky s americkou hudbou — II. časť
- Technika na pomoc hudobnej pedagogike
- Jiří Šlitr o Semafore
- Rozhovor s mladým huslistom Petrom Michalicom

GRAMOFÓNOVÝ KLUB 1970 ponúka

60 titulov vážnej hudby, zvukových dokumentov
16 titulov prózy, poézie, divadla
4-krát do roka po desiatich tituloch džezu a pop-music
— na gramoplatniach svetových firiem
— v podaní svetových interpretov a dirigentov

Neplatíte zápisné, ani členské príspevky
Výhody:

10% členská zľava klubových gramoplatní
5-krát do roka zdarma členský spravodaj
4-krát do roka zvláštna ponuka džezu a pop-music

klubové večery s prehrávkami

Prihlášky sú v predajniach SUPRAPHON a v GRAMOFÓNOVOM KLUBE, Praha I., Perštýn 2, tel. 242-282

Uzávierka 30 novembra!

R. Strauss: Pieseň (DGG)
Mužské zbory Leoša Janáčka
J. S. Bach: Vianočné oratórium (DGG)
G. B. Pergolesi: Stabat Mater
J. Mysliveček: Abrahám a Izák
I. Stravinskij: Persefona (COLUMBIA)
C. Orff: Afrodítino víťazstvo
W. A. Mozart: Čarovná flauta (DGG)
G. Donizetti: Nápoj lásky

R. Wagner: Tristan a Izolda
D. Scarlatti: Sonáty pre klavír (COLUMBIA)
Albert Schweitzer hrá Bacha (COLUMBIA)
G. F. Händel: Sonáty pre husle a cembalo
C. P. E. Bach: Triove sonáty
F. Benda: Sonáty pre husle a continuo
F. Schubert: Sonáty pre klavír (kompletná nahrávka)
Kvartetá slovenských skladateľov
F. X. Brixl: Koncerty pre organ
L. v. Beethoven: Klavírný koncert č. 3
Klavírne koncerty 20 storočia (Hindemith Stravinskij)
Francúzska moderná koncertná hudba (Ravel, Honegger, Messiaen)
Hudba na zámku v Kroměříži
W. A. Mozart: Symfonia č. 26, č. 31, č. 34
L. Cherubini: Orchestrálne skladby
J. Strauss: Orchestrálne skladby (Na krásnom modrom Dunaji, Netopier, Cigánsky barón, Radeckého pochod atď.) H. v. Karajaz (DGG)
N. A. Rimskij-Korsakov: Šeherezáda
G. Mahler: Symfonia č. 3 d moll
Ch. Ives: Orchestrálne dielo (COLUMBIA)
Tenorista Aureliano Pertile (dokumentárny snímka)
Na nových cestách (Burghauser, Piños, Zeljenka, Malovec, Vostřák, Klusák, Kučera)
Džes a vážna hudba (B. Martinů)
Homér: Ilias a Odyssea (Hudba Ilya Zeljenka) — v slovenčine
Balady štúrovcov
Moderné české a slovenské básnické zbierky (F. Halas, F. Branislav, V. Mihalík)
Čítanie z Biblie
D. Tatarka: Prútené kreslá — číta K. Machata, hudba J. Malovec
Portrét V. Záborského

Dotyky

s americkou hudbou

Písať o hudbe v Amerike je vec veľmi ošemetná a tak, pre istotu, dovoľm si nepísať o hudbe ale o mojich stretnutiach s hudbou na americkom kontinente.

Áno, tie úžasné veci, o ktorých som počul ešte doma, naozaj existujú: vynikajúci hudobní pedagógovia z celého sveta, moderné vyučovacie metódy, časté prednášky pozvaných prednávatelov na špeciálne témy, fantastické učebne a koncertné sály, hojnosť hudobnej literatúry, dostupnosť notového materiálu od najstarších až po najnovších autorov, diskotéky s bohatstvom unikátnych nahrávok svetoznámych umelcov i magnetofónové pásky so záznamom absolventských koncertov.

Po prvých týždňoch pobytu ma pochytalo podozrenie, že som sa ocitol v začarovanej krajine. Najmä keď som v Johnovi, technickom šéfovi rozhlasovej stanice objavil talentovaného violoncellistu, v elektromontérovi Jimovi sólového hráča na trúbku a v sekretárke Caroli absolventku hudobnej fakulty v hre na bicie nástroje...

Ale dožil som sa aj iných prekvapení. Jedným z nich bola mladá, moderná, nábožensťvom ani konvenciami nezaťažaná Američanka, pre ktorú

životným šťastím bola práca učiteľky v škole pre mentálne narušené deti. Linda si veľmi zakladala na tom, ako jej pomáha spev pri styku s citovo labilnými stvoreniami. Spievať naozaj vedela, ako najlepšia absolventka získala od univerzity štipendium na dvojročné štúdium operného spevu v západnom Nemecku. Po dvojtýždňovom pobyte sa odtiaľ vrátila a zmysel života našla v učiteľskom povolani.

Alebo Jeannice. Útle žieňa, filigránske stvorenie. Predstavili mi ju ako pani garážmajstrovú a mal som ju za ženu z domácnosti — až dovtedy, pokiaľ som nedostal pozvánku na jej organové matiné. Nielen zo zdvorilosti som išiel do prvého presbyteriánskeho Country Club kostola. Hrala starých majstrov.

V technologickej vyspelej spoločnosti sa ľudia môžu plne venovať záľubám — uvažoval som po týchto prvých dotykoch na americkom kontinente — môžu si dovoliť ten prepych odborného hudobného vzdelania, aby sa potom venovali inej praktickej činnosti. Archie, absolvent dirigovania a regenschorí v druhom neregulovanom luteránskom kostole do mojich úvah veľa svetla nevnesol:

— Neviem čomu sa čuduješ,

veď nejde o žiadne novum. Ani tí, čo sa v minulosti zaoberali hudbou, neboli s ňou existenčne spätí. Samotné komponovanie iba málokedy bolo pre nich zdrojom obživy. Najčastejšie boli učiteľmi hudby, organistami alebo niečim podobným. Povedzme taký Bach...

Znevidelo sa mi to všetko

Najmä keď som sa v informačnom bulletinu fakulty dočítal, že pre poslucháčov, ktorí nemajú dostatok financií na zaplatenie zápisného a škólného, dekanát poskytuje pracovné príležitosti v profesiách zriadených, pisárov a úradníkov. Že sú dostupné pozície v niektorých chrámových zboroch a pre mimoriadne talentovaných — možnosť hry v profesionálnych telesách (v miestnej filharmónii a pod.).

Stretol som takýchto mladých ľudí pri ich zárobkovej činnosti. Vo svojich profesiách počínali si suverénne. Pravda, každý z nich mal auto. Nie vždy nové, ale veľké americké auto. A každý z nich navštevoval prednášky a cvičenia, akoby ani nič iného v živote nemal na starosti. Školská dochádzka je na amerických univerzitách povinná, absentiéri nie sú pripustení ku skúškam a mrhať podaromníci časom a peniazmi tu nie je zvykom. Vybadal som u nich jednu spoločnú vlastnosť: s nekritickým obdivom hovorili o ľuďoch, ktorí prišli z Európy a vôbec nezáležalo na tom, či to boli hráči, dirigenti alebo pedagógovia.

— Bolí v Európe, chápeš? — presvedčovali ma —, od malička počúvali Vivaldiho, Mozarta a Wagnera. Chodili po tých istých miestach ako oni, vnímali okolitú prírodu, ktorá ich inšpirovala, nachádzali kľúče k ich tvorbe. Rozumieš? Prišli z kontinentu, kde sa narodila hudba!

— Ty, ale taký Bernstein musí mať pekný kopec peňazí, hovor čo chceš — podpíchl som Patricka pri jednom z našich rozhovorov, keď sa mi už určité súvislosti čítali jasnejšie.

Patrick bol skladateľ, muž moderný a prvý z mnohých hudobníkov, ktorí sa mi netajili svojou zdržanlivosťou k tomuto dirigentovi.

— Je dobrý, nie? V Európe „letí“... — dodal som.

— Hej. Dobrý. V Amerike máme aj bohatších ľudí. John F. Kennedy tiež nebol zlý. V americkej histórii máme aj lepších prezidentov. Pre Európu je však iba Kennedy...

Patrick sa zúčastnil ako volič prvý raz volieb, v ktorých zvíťazil práve Kennedy. Mal starého Buicka, akých po Spojených štátoch behajú milióny. Jeho auto by som však spoznal všade, lebo na zadnom okne mal napísané zlatými písmenami heslo v prospech „jeho“ kandidáta na úrad amerického prezidenta. Stálo na ňom: „Stockhausen for president“. A už len kvôli úplnosti uvádzam, že keď v Hudobnom

živote vyšlo interview s György Ligetttim, musel som mu ho slovo za slovom preložiť.

Vzťah americkej verejnosti k hudbe má tisícero podôb. Napríklad zďaleka nie v každom miliónovom meste sídli profesionálny operný súbor. Najčastejšie sú na programe vystúpenia miestneho súboru, ktorý sa zgrupuje na začiatku sezóny a na jej konci sa rozpadne. Niekedy prichádzajú pár predstavení odohrať zájazdové operné spoločnosti a raz za čas pohostinne vystúpi niektorý známy a slávny súbor.

Pravda všedného dňa

Je taká, že tisíce ľudí pohodlne usadených v amfiteátroch sa zabáva a tleska umelcom, ktorých spevácky prejav je mizerný a herecký — prasto neexistuje. Od okolitého parku oddeľuje scénu obyčajne len primitívne namaľovaná kulis. Na repertoári týchto operných večerov je Netopier, Grófka Marica, Cigánsky barón, My Fair Lady — popri klasických operách...

Všetko čo tu píšem, pravdaže, neznamená, že by v Amerike nebolo fantastických koncertov vážnej hudby a po mnohých stránkach vynikajúcich operných predstavení. Žiaľ, väčšina Američanov nemá príležitosť ich navštíviť.

Krčma v St. Louis

A tak som sa zameral na hudobné produkcie Američanov bližšie a denne prístupné. V St. Louis je krčma, nemal som potuchy, ako v skutočnosti môže vyzerať, ale táto, ktorej ani meno neviem, bola presnou podobou mojich nejasných tušení: rady hrubých stolov a lavíc, ľudia s „mugs“, veľkými pohármi piva a na vyvýšenom pódiu v červenobielych pásikovaných vestách, so slamenými klobúkmi na hlavách dvaja hudobníci. Jeden hral na banjo, druhý na čosi, čo vzdialene pripomínalo pianino. Hrali, trúbili klaxónmi, zvonili všelichmi a spievali. Diaprojektor ponad ich hlavy premietal na stenu slová práve spievanej piesne, prítomní jedli pizzu, pili pivo a predovšetkým spievali staré americké piesne.

Inú podobu hudby som našiel v Kansas City, v bare Horseshoe. Bar v angličtine znamená čosi ako lavica, plôtk alebo pult a kde je bar, tam sa nefančí, hoci u nás sa tančí práve v baroch...

V Horseshoe to vyzeralo ako hocikde inde v kaviarni, ibaže uprostred stolov bol kruhový pult a uprostred neho miesto pre koncertné krídlo, kontrabas a manželov Millerovcov ktorí na tieto nástroje hrali. Bol som tam neraz. Chodilo tam veľa ľudí, starých i mladých, vypit si „hart“ alebo „soft“ drink a počúvať džez. Nebyť toho alkoholu, človek by sa cítil ako v koncertnej sieni, tak zbožne a potichu sa tam počúvala hudba. Iba jedinkrát raz akýsi nevychovanec pod vplyvom alkoholu čosi nahlas prevravel a hudobníci prestali hrať.

O Betsy Millerovej bola v Hudobnom živote (č. 9) zmienka v súvislosti s jazzovým festivalom v Kansas City. Táto príjemná čierňa dáma je určite virtuóz, keby som sa nebál, povedal by som „génus“ klavíra. Absolvovala vysokú školu a núkala sa jej kariéra koncertnej umelkyne. Ostala verná džezu: už deviaty rok, každý týždeň, deň čo deň s výnimkou nedele, hrá so svojím manželom Georgeom v Horseshoe.

Nezakrýval som svoj údiv nad takouto trvácnosťou pracovného úväzku, keď ma jej predstavili.

Well, to nie je nič nové,

povedala — to je už taká tradícia v džezu, hm, vlastne jediná hudobná tradícia na kon-

tinente. Soudržná bola v tomto meste band a ten hral v jednom lokálnom štrnást rok. V Amerike to nie je nič zvláštne; pridete zajtra alebo o rok — alebo o desať. Vráťte sa a nájdete, v čo ste verili. Na tom istom mieste nájdete svojich ľudí a svoju hudbu. A viete, je to kumšt. Musíte sa do tej hudby vložiť, dať ľuďom dačo zo seba. Každý večer. Aby mali prečo prísť znova. Nemôžete stvrdnúť a hrať večne a rovnako ten istý repertoár. A je to aj náramne fajn. Tento podnik ma živí, ale existuje len vďaka mne. Keď raz odídeme, nebude viac Horseshoe, lebo nie je Betsy Miller. Rozumiete?

— Áno, pani — povedal som účtovo.

A nezapieram, až teraz viem, ak dakedy o päť alebo desať rokov zavítam do Kansas City, budem hľadať Betsy Miller, pani džezu. A ak ju nájdem, bude to jedna zo šťastných chvíľ v mojom živote.

Horseshoe je podkova. Our home je hodinový dom alebo náš dom — záleží, ako sa to číta. Hudba v ňom sa akosi obľúkom klenula ponad čas. Tento študentský podnik v Santa Monica a jeho hudba boli teraz v tejto chvíli a nikdy. Naša hodina!

Steny polepené plagátmi

z celého sveta, na podlahe hrubá vrstva pilín, na strope krúži červený reflektor, ukradnutý z policajného auta, zavýja siréna a do toho všetkého neznesiteľne hlasito škrieka a ryčí psychedelická nahrávka. Boli tam zastúpení všetci: mladí intelektuáli, skrachovaní študenti, poriadni študenti, notorickí flákači, homosexuáli, nevinné devy a prostitútky. Niektorí postávali, iní sa objímali, iní tancovali. Dlho som pozoroval dvojicu, ktorá sa zvíjala na stole. Nevnímali okolie. Zmyselne sa dotýkali pri tanci, ktorý nebol tancom. Bola to súlož.

Sedel som v ústraní

nad pohárom Schlitzovho piva. Zneuzradu pristúpila ku mne mladá Mexičanka, nasypala predo mňa na stôl za priehradie búrskeho orieškov a odišla spať k svojej spoločnosti. A tak som popíjal pivo, lúpал oriešky a uvažoval, prečo práve tu (v Amerike) mi niekto dal čosi bez toho, aby voľach odomňa chcel.

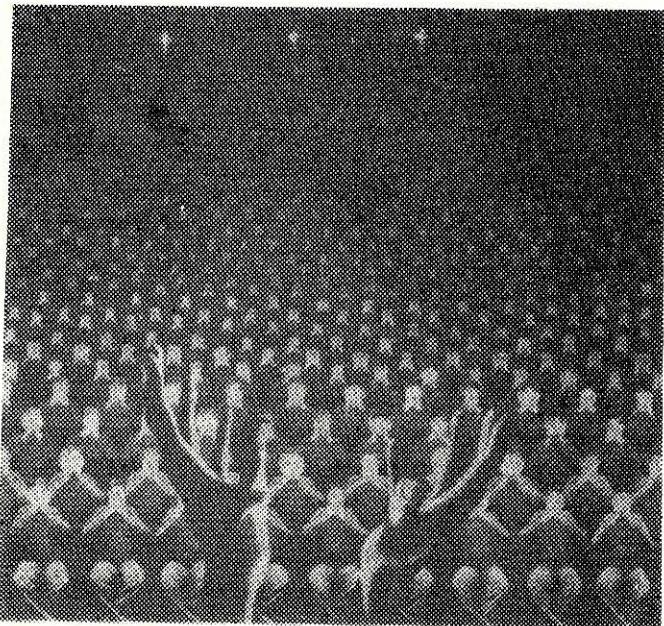
No a do tretice, minulý čas hudby stretol som na ceste z Flagstaffu do Santa Fe. Postupovali sme, netušiac kam, podľa údajov miestnych obyvateľov z miesta na miesto. Vyrazili sme od indiánskeho výmenného obchodu „trading post“ a po niekoľko sto kilometroch ocitli sme sa v samotnom srdci rezervácie, na vysokom brale Walpi.

V hĺbke pod úroveň terénu, na ploche nie väčšej ako basketbalové ihrisko prebiehal slávnostný obrad — kačínový tanec. Pohľad naň predčil všetko, čo som kedy v knihách a filmoch o Indiánoch videl.

Muži boli zaodetí do čiernych krátkych kabání, tváre natreté bielou hlinkou zdobili čelenky z peria a vysoký drevený rám, ktorý obklopoval celú hlavu. Viseli na ňom drobné, z dreva vyrezané a pestro pomalované figúrky — kačiny. Ramená a lýtká ovíjali červené stuhly, po pravej strane šerpa, vzhľad líščia koža zastrčená za opask. Ženy mali dlhé vlasy ovinuté do hrubého čierneho uzla. Napreďovali v dvoch zástupoch, obtancovávali čerstvé, bohyie kde v prírri vyfaté jedličky, muži s hrkalkami, ženy s jedľovou chvojťou v jednej ruke, v zovretej dlani druhej ruky ukrývali amulety.

(Pokračovanie v bud. čísle.)

Pop-opera o slepom Tommym

Snímka z bulletinu k pop-opere Tommy

Čo majú ľudia radi na operách, na ktorých sa vlastne nudia? Číska, šlágre, ktoré od detstva počujú v rádiu, teda hudba, ktorej rozumejú, ktorá patrí im. Prečo je pop-art populárnejší, ako bol tachizmus, prečo sú Beatles populárnejší ako Stockhausen? Pretože toto umenie zase začína byť umením pre ľud, pretože prestáva byť zrozumiteľným (dosiahnuteľným) len máloktorým, pretože sa stáva umením pre každého bez toho, aby heroicky reprodukovalo všedný deň.

Dvojitý album TOMMY na spôsob opery od pop-skupiny The Who je pekná a dôležitá platňa, lebo pop-hudba sa ujala tradičnej umeleckej formy bez toho, aby si všímala tradičné pravidlá, lebo The Who predstavuje zrozumiteľnú hudbu, lebo prechody medzi jednotlivými číslami neprepcháva výplňovou hudbou. Predovšetkým preto, lebo Tommy je vždy autentický, keď hovorí z reproduktorov stereopriístrojov.

Deväťdesiatminútová rozprávka o záračnom uzdravení slepého a hluchonemého Tommyho a o jeho premene na nového mesiáša je ako romantická rozprávková opera, jemná, bez hluchých efektov, hudobne citlivá, pričom neupadá do gýču. Hudobná utópia o sile „vnútorného svetla“, o snahe uniknúť „Nič nepovedať a nič nepočuť. A nič nevidieť.“ Skryté a náznakovité tu ide celkom iste aj o oslobodzujúcu a inšpirujúcu silu výtvarných „výletov“ ľudí, užívajúcich drogy.

HUDOBNÝ ŽIVOT — dvojtýždenník. Vydáva Ministerstvo kultúry SSR vo vydavateľstve Obzor v Bratislave. Vedie redakčná rada: dr. Peter Faltin, CSc. (predseda), Marián Jurík (šéfredaktor), Terézia Ursíniová (redaktorka), Pavol Bagin, prom. hist. Nada Földváryová, Jura Hatrík, prom. hist. Nada Hrková, dr. Ivan Stanislav, Ivan Úradníček. Technický redaktor Vojtech Solčanský. Tlačia Nitrianske tlačiarne, n. p., Nitra Rg. č. RS 8261/68. Adresa redakcie: HUDOBNÝ ŽIVOT, Bratislava, Volgogradská 8, tel. 592-37. Administrácia Vydavateľstvo Obzor, Bratislava, Čs. armády 29/a, inzertné oddelenie: Bratislava, Gorkého 17. Rozširuje PNS. Cena jedného výtlačku — 2,— Kčs.